

4 | 2005 JULI
TEMA | EVANGELISATION I TIDEN

Budskabet

TIDSSKRIFT FOR BIBELSTUDIUM, TROSLIV OG MISSION

Individ og menighed i
evangelisationsarbejdet

Kontekstualiseringens udfordring

Hedegaards herlighed

BUDSKABET 4 | 2005

TIDSSKRIFT FOR BIBELSTUDIUM, TROSLIV OG MISSION

141. årg.

ISSN 0901-4802

Hjemmeside: www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året:

Januar, marts, maj, juli, september og november

Tryk:

Øko-Tryk 96 94 04 11

Layout:

Amalie Puggaard Poulsen

Pris:

Abonnement: kr. 210,-

For unge under uddannelse: kr. 120,-

Udgiver og ekspedition:

Luthersk Missionsforening,

Industrivænget 40, 3400 Hillerød,

Tlf. 48 20 76 60

dlim@dim.dk

Faste medarbejdere:

Ole Andersen, sekretær, Frederikssund

Peter Fredensborg, sognepræst, Billund

Anne-Lene Midjord Olofson, adjunkt, Tanzania

Peter O.K. Olofson, cand.teol., Tanzania

Hans Erik Nissen, cand.teol., København

Annette Rasmussen, socialrådgiver, Haslev

Redaktion:

Ebbe Kaas, lærer (redaktør), Sneppevej 12, 6880 Tarm.

E-mail: lisbetkaas@mail.tele.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsleder, København

(redaktionssekretær)

Mikkel Vigilius, bibelskolelærer, Hillerød

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Bent Houmaa Jørgensen, afdelingsmissionær, Silkeborg

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig

kildeangivelse.

1

indhold

Leder

Mode og modkultur..... 2

TEMA

Kontekstualiseringens udfordring.... 4

Individ og menighed

i evangelisationsarbejdet..... 8

Kontekstualisering som udfordring

til luthersk teologi..... 13

ANDRE ARTIKLER

Få har betydet så meget

for så mange..... 18

Hedegaards herlighed..... 23

Puls

Overrabbilere og Guds navn..... 27

Troslære

Guds almægtige omsorg

for sit skaberværk..... 28

Tro i tiden

Giv dig nu helt til Jesus!..... 32

BØGER

Puls og nerve i forkyndelsen..... 34

Det gælder Livet..... 35

Andet Korintherbrev..... 36

Mode og modkultur

Hver tid har sit særpræg. Det er forskellige tanker og ideer, der sætter dagordenen. Det er forskellige vaner og livsmønstre, der vinder frem. Vi både tænker og opfører os ganske anderledes i dag end for 50 år siden.

Det ligger dybt i vores vestlige kultur at tænke, at vi bevæger os fremad og opad i en positiv udvikling. Det er ikke kun på det biologiske plan, vi hylder evolutionstænkningen. Det gør vi også på det kulturelle plan. Det er meget rammende blevet hævdet, at den vestlige verden er præget af 'neofili' – kærlighed til alt nyt. Er man åben for det nye, er man progressiv. Står man fast mod kulturens strøm, betragtes man som tabt for den positive udvikling.

Som kristne anser vi ikke per definition det gamle for bedre end det nye. Tværtimod gælder det, at hvor evangeliet vinder frem, bryder noget helt nyt frem. En gammel missionsmand formulerede det på denne måde, da han fortalte om, hvordan hans forældre i hans egen barndom blev radikalt omvendt: 'Da far og mor kom til tro på Jesus, da kom lyset ind i vores hjem.' Da begyndte noget helt nyt, noget berigende og befriende anderledes – troens liv med Jesus!

Vækkelsestider har altid været præget af omfattende nybrud i både tros- og tankeliv og i den ydre adfærd. Men det har været et nybrud, der gik på tværs af tidens kulturelle strøm.

Modetanker og modefænomener vil som regel have noget sympatisk og umiddelbart tiltrækkende ved sig. Men som

kristne har vi grund til at være på vagt. Ofte vil de populære tanker og livsformer være mere præget af denne verdens tidsånd, end vi bemærker ved første øjekast. En god definition på tidsånden er, at den er de tanke- og livsmønstre, som ikke behøver nogen begrundelse, fordi alle umiddelbart oplever dem rigtige.

Vi kan tænke på den moderne ligestillingsideologi. Den behøver ikke nogen begrundelse. Vi er blevet påvirket af dens grundtanker gennem mange årtier. Nu opleves den umiddelbart rigtig. Ligestillingsideologien er båret af gode intentioner, men er ikke desto mindre et radikalt opgør med Guds skaberordning og hans værn om ægteskabet og familielivet. Den placerer mand og hustru i en demokratisk forhandlingsposition over for hinanden, og river dem væk fra den gensidige tjenerrolle, som Gud kalder os ind i, og som ret udfoldet fremmer dyb tryghed, fortrolighed og kærlighed. Der er mere end én årsag til de sidste 50 års markant stigende antal skilsmisser, men ligestillingsideologien har været en afgørende destruktiv kraft ind i tusindvis af ægteskaber og familier. I bibelsk perspektiv lades vi ikke i tvivl om, at onde åndsmagter står bag. Paulus minder os om, at den kamp, vi står i, ikke er mod kød og blod, men mod ondskabens åndemagter i himmelrummet (Ef 6,10-12). Det er værd at bemærke, at denne formaning kommer i

umiddelbar forlængelse af, at Paulus har talt om Guds gode ordning for ægteskabet, familielivet og arbejdslivet (Ef 5,21-6,9). Åndskampen er en kamp mod de tanke- og livsmønstre i tiden, der vil føre os bort fra Guds velsignede ordninger.

Hvordan kan vi stå fast i denne kamp? Paulus giver os selv svaret: "Tilpas jer ikke denne verden, men lad jer forvandle, ved at sindet fornyes, så I kan skønne, hvad der er Guds vilje: det gode, det som behager ham, det fuldkomne" (Rom 12,2).

Det kristne liv udspringer fra hjertet. Gennem evangeliet forvandler Ånden os indefra. Han minder os om, at vi altid har fred med Gud ved Jesus. Han viser os, at vi uanset vore ydre omstændigheder altid er på vej mod himlen og den nye jord! Ånden forankrer vore liv i Jesus og i himlen.

Med Ånden følger også en ny trang til at leve helligt og helt med Jesus i verden og en ny dømmekraft, så vi kan vurdere, hvad vi må tage afstand fra i verden.

Som kristne repræsenterer vi et modkulturelt liv i verden. Det er først og sidst et evangelisk liv præget af glæde over frelsens virkelighed, håb i mødet med døden, fred i forholdet til Gud og vished om en evig og umistelig rigdom i Jesus uanset ydre modgang, tab og modstand fra verden.

I samme grad vores tro formes af evangeliet, formes dette evangeliske liv hos os.

Den kristne modkultur kommer også til udtryk i et helt anderledes praktisk liv i verden – på tværs af tidsånden. Det har vi brug for at blive mindet om især på de områder, hvor tidsånden fører os bort fra Guds vilje med vore liv. Blot et par eksempler:

Nøjsomhed er et ord, som næsten er gået ud af brug i vores vestlige overflodskultur. Men det bruges i Bibelen. Vi kaldes som Guds børn til at nøjes med det nødvendige og bruge vore penge med henblik på næstens gavn og frelse. Netop vi kan gøre det, vi som ejer en evig rigdom i himlen! (Ordsp 30,8; 1 Tim 6,6-10; Hebr 13,5).

Myndighed i børneopdragelsen er ikke i tråd med tidens pædagogiske idealer. Men det betones i Bibelen. Vore børn må møde en forening af kærlighed og myndig strenghed. Det er en del af opdragelsen til at tro og lyde Ham, som fuldkomment forener kærlighed og myndig strenghed (Ordsp 13,24; Ef 6,4; Hebr 12,6-7).

Barmhjertighed er et ideal på retur. Når 'egoisme' er ved at blive et plusord og 'selvopofrelse' et minusord, så er kærligheden ved at blive kold – hos de fleste. Som kristne er vi kaldede til at vise omsorg for den svage til enhver tid. Vi kan gøre det, for vi ved, at der bliver taget hånd om os selv i evighed! (Es 58,6-8; Mt 23,23; Kol 3,12)

Erbarhed i klædedragten er en bibelsk formaning, som har gyldighed også i dag. Bibelen taler smukt om kvindekroppens erotiske skønhed og tiltrækning. Men det er en skønhed, som det er forbeholdt kvindens mand at glæde sig over. Også på dette område har vi et vigtigt opdrageransvar (Mt 5,27-30; 1 Pet 3,3-6).

Vi er ikke kaldet til at gå ud af verden, men til at leve helligt og helt med Jesus midt i verden. I vor tid indebærer det et modkulturelt liv i forhold til pengeforbrug, børneopdragelse og klædedragt. Lever vi dette liv, eller lever vi som verden? Guds Ånd vil vække os af tilpasningen til denne verdens tidsånd og forme os til et helligt folk, der ved evangeliets kraft er lys og salt i verden.

Det er tankevækkende at læse om kirkens første tid. I oldkirken beskrives de kristnes liv således: "De lever blandt grækere og barbarer, som det nu har lagt sig til rette for hver enkelt. Og de følger stedets skik med hensyn til mad og adfærd i øvrigt, og alligevel er deres færd sådan, at det vækker almindelig undren og beundring ... De gifter sig som andre og får børn, men sætter ikke deres afkom ud. De deler bord med andre, men ikke ægteseng. De er i kødet, men lever ikke efter kødet. De bor på jorden, men har deres hjem i himmelen. De adlyder de gældende love, men gør dem overflødige gennem deres livsførelse. De elsker alle og bliver forfulgt af alle ... De er fattige, men gør mange rige. De mangler alt, men har overflod i alt. De bliver vanæret, men i vanæren vinder de hæder. De bliver udskældt, men velsigner ... De kristne bor i verden, men er ikke af verden!"

Dette liv prægede kirken i dens første store vækkelsestid. Må Guds Ånd forny det hos os i dag!

Kontekstualiseringens udfordring

– i ydre mission og hverdagsmission

TEMA 4

Af Flemming Hansen

Kontekstualisering handler i al korthed om forholdet mellem tekst og kontekst, mellem det uforanderlige/evige og det flygtige/nutidige. Mellem det åndelige og det menneskelige. Mellem Gud og hans ord og det, som dybest set – på trods af at det er skabt af ham – er ham imod, nemlig hans faldne skabning. Praktisk kontekstualisering handler helt specifikt om formidlingen af teksten ind i konteksten. Med andre ord: formidlingen af evangeliet til mennesker i en helt bestemt social, kulturel, historisk og geografisk sammenhæng.

Kontekstualisering – hvad er det i praksis?

At kontekstualisere bliver dog ofte forstået som at skulle tilpasse evangeliet til nutiden, til vor tid og kultur. Men det er på flere måder en misforståelse. For det første: "Kulturen må altid prøves og bedømmes ud fra Skriften ... Evangeliet forudsætter ikke, at nogen kultur er overlegen i forhold til andre, men vurderer alle kulturer i overensstemmelse med dets egne kriterier for sandhed og retfærdighed" (Lausannepagten, afsn.10, teksten findes i dansk oversættelse på: <http://www.lausanne.org/Brix?pageID=13546>). For det andet er evangeliet altid nutidigt – hvad enten folk tror og forstår det eller ej; uanset om folk mener, det er nutidigt og aktuelt/relevant eller de mener, det er gammeldags eller uvedkom-

mende. Evangeliet er fra Gud og kan kun forstås, så det gribes til tro og frelse, hvis og når han åbenbarer det. Det sande evangelium *følles* aldrig relevant for det naturlige, ugenfødte menneske (Rom 3,1) og samtidig *er* det altid relevant. Det er, hvad "intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opstået i noget menneskes hjerte" (1 Kor 2,9). Det er et meget radikalt udsagn. Vi kan sætte spændende emner op i vores programmer, som virker meget relevante for os (fra tid til anden vil det være forskellige ting, men for tiden er det bl.a. omsorg og menneskeværd). Men der er forskel på at tilpasse til nutiden og programsætte det "der kan få folk til møde" og at forkynde til nutiden på skriftens præmisser. Det gælder i øvrigt også, når vi forkynder til kristne. Her vil der også være forskel på det, der opleves relevant, og det, som skriften lægger vægt på. Det er ikke nutidsrelevant at tale om *total* afhængighed af en anden - Kristus, men sådan taler skriften. Så vil vi hellere høre om nådegaver. Hvor er den nutidsrelevante pilgrimstone (Fil 3, 20), formaningerne til at leve et helligt liv, der lader det jordiske *dø* (Kol 3, 1ff) osv. Evangeliet er ikke "tidsaktuelt" set med det naturlige menneskes briller, og det kan aldrig "kontekstualiseres til at blive det".

Kontekstualisering som begreb har derimod relevans i forhold til *formidlingen* af evangeliet; ikke i forhold til indholdet af

evangeliet, modtagelsen af evangeliet til tro og livet i Kristus. Vi skal ikke blive for hurtigt færdige her, for så tror vi, at vi kan gøre evangeliet relevant. Det kan vi ikke. *Gud kan!* Ikke desto mindre skal vi beskæftige os med formidlingen af det. Formidling kan nemlig være enten afsender- eller modtagerorienteret. Og kommunikation og formidling af evangeliet skal aldrig bedømmes på og få sit sandheds- og succeskriterium fra, hvad der bliver sagt, men *udelukkende* på, hvad der bliver hørt. Det er altså ikke et spørgsmål om at få sagt det rigtige med de ord og vendinger, vi mener, er korrekte, men et spørgsmål om, at det rigtige bliver hørt. Det menneskelige aspekt i det er at kommunikere på en sådan måde, at modtageren forstår meningen med det, vi ønsker at sige. Samtidig er der et åndeligt aspekt i det, nemlig at det ret forstået er Guds selv der kommunikerer gennem os, så at sige levendegør budskabet gennem vores menneskelige kommunikation.

At dette åndelige aspekt er afgørende betyder imidlertid ikke at den, der ønsker at formidle evangeliet, bare kan sætte sig hen i sofaen. Tre ting er meget vigtige, når man vil tænke tanker om kontekstualisering og prøve at implementere dem:

- * at kende *skriften* særdeles godt i lov og evangelium.
- * at kende sin *egen* kultur, tænkning, gudsbillede osv. særdeles godt og på et meget bevidst og reflekteret plan (Gud er ikke missionsmand eller dansker – Gud er Gud).
- * at få en dyb forståelse for modtagerens ditto (jf. 1 Kor 9:19 ff.)
Når vi taler med mennesker, skal vi mene det samme med vores ord, som de forstår ved dem. Vi skal bruge de samme kommunikative koder.

Samtidig er der forskel på om formidlingen sker som ydre mission (hvor der krydses geografiske kulturgrænser), som tværkulturel mission (hvor der ikke krydses geografiske, men i høj grad kulturelle grænser) eller der er tale om formidling af evangeliet til danskere i ens hverdag. Forskellene er principielt set ikke særlig store, men vores ubevidste tænkning om det kan komme til at sætte nogle forskelle op, som vi agerer efter – selvom de måske

slet ikke eksisterer. Jeg vil her sige lidt om henholdsvis ydre- og hverdagsmission. Den tværkulturelle mission bærer i sig elementer fra begge disse områder, men vil ikke blive omtalt specifikt her.

Kontekstualisering i forhold til geografiske kulturgrænser (ydre mission)

Ydremission har i mange år været et af LM's kendemærker. Evangeliet skal bringes til verdens ende. Evangeliet er blevet forkyndt, mennesker er kommet til tro og nye kirker er blevet dannet. Imidlertid hører og læser vi gang på gang, at kristne i disse nye kirker har meget svært ved at slippe det gamle. Kristus bruges til at få evigt liv, men når hverdagens problemer trænger sig på i liv og død er det som om den gamle sammenhæng med familiesammenhold og beskyttende medicin trænger sig på som det eneste reelle alternativ til og beskyttelse mod trolddom og onde ånder. Ved missionæransættelser tales der om at bruge tid på at lære den nye og fremmede kultur at kende, sådan at man bliver god til at forkynde evangeliet. De vigtigste elementer i kontekstualiseringsprocessen for en missionær m/k er også de tre ovennævnte: Han kender skriften, sin egen og modtagerens kultur rigtig godt. Lad mig sige nogle få ord om hver.

- * Han skal kende *teksten*, skriften, særdeles godt i lov og evangelium (jf. Arne Helge Teigens artikel i dette nummer). Teksten skal blive hans personlige kontekst. Er dette ikke tilfældet, har han ikke redskabet til at være med til at vurdere, om arbejds-metoder, forkyndelse, lokale kulturelle udtryksformer osv. er bibelsk holdbare. Han skal også være særdeles velfunderet i den lutherske bekendelse for at kunne skelne ret i det omfattende og farverige religiøse marked, han møder.
- * Han skal kende sin *egen kontekst*, sin egen kultur, tænkning, gudsbillede osv. særdeles godt og på et meget bevidst og reflekteret plan. Og han skal have gjort sig mange tanker om, hvorvidt den er udtryk for en bibelsk forpligtende tænkning – eller om den bare er dansk. Mange missionærer står i fare for at prædike og vejlede i Afrika som om de arbejdede i Ølgod, men de aner ikke, at de gør det. De *tænker og agerer*

dansk – ikke bare *på* dansk – og det er ikke nødvendigvis en ret bibelsk arbejds metode.

- * Han skal over tid få en dyb forståelse for modtagerens kultur, tænkning osv. Han skal forstå, hvorfor kristne mænd slår deres koner. Han skal forstå, at den afdøde forfader er ligeså levende og bestemmende som den levende familie. Han skal forstå at usynlige troldmænd findes og kaster forbandelser. Han skal forstå at blodets bånd er tykkere end troens bånd. Og han skal ubetinget vise f.eks. afrikaneren, der har det sådan, sin respekt.

Afrikanere skal nemlig aldrig forholde sig til det vestlige verdensbillede eller overtage det, for at blive kristne. De skal komme til tro på Kristus og efterhånden få et bibelsk verdensbillede. De skal høre loven og evangeliet. At Gud fordømmer alt, der er ham imod. At han knuser under loven – og at han oprejser den, der tager sin tilflugt til Kristus. At Kristus har magt over Satan. At troldmændene er underlagt deres skaber og dommer. At de frelses ved det, en anden har gjort for dem. Kristen bliver man ikke ved at ændre livsstil; det bliver man kun ved at blive genfødt. Og genfødsel har intet med dansk eller vestlig kultur at gøre, hvor meget vi end i praksis kan komme til at synes, at det har.

Kontekstualisering i forhold til lokale kulturgrænser (hverdagsmission)

Luthersk Missionsforening til evangeliets fremme ønsker imidlertid ikke kun at drive mission ved at krydse geografiske kulturgrænser, altså ydre mission, men ønsker i høj grad også at formidle evangeliet til danskere, der – skønt mange af dem er døbt – i praksis lever fjernt fra troens liv med Jesus. I den sammenhæng er det stor mulighed for at lære noget af erfaringerne fra ydre mission, forskellene er ikke så store, som vi måske tror. De lokale kulturforskelle i forhold til naboen kan være næsten lige så store som de geografiske – og i hvert fald kræver det en stor indsats at krydse dem og forstå naboerne, som de forstår sig selv.

Hvordan i al verden får vi evangeliet formidlet relevant i forhold til vores nabo så han ser, at han faktisk har behov for det? For det første må vi erkende, at relevans og behov (Jvnf. Arne Helge Teigens artikel) er gode ord, som ofte misforstås, fordi der ikke tages hensyn til menneskets radikale syndighed og faldne natur. Tankegangen bag brugen af dem kan snublende nemt blive, at man logisk kan, eller i hvert fald skulle kunne, få folk til at forstå relevansen af og behovet for at blive kristne. Men det kan vi ikke. Evangeliet er både en hemmelighed (Ef 6,19; Kol 1,26) og en anstødssten (Rom 9,33). Hvordan kan man gøre det irrelevante relevant? Ved at proklamere det, og Gud så levendegør det!

Men hvad skal der til for at en missionsmand, en hverdagskristen, kort sagt en kristen m/k, der tror på Jesus, bliver god til at kontekstualisere, at formidle evangeliet kontekstuel? Skriften siger, at han skal være snild som en slange og enfoldig som en due (Matt 10,16). Også i denne sammenhæng betyder det, at han skal kende skriften, sin egen og modtagerens kultur:

- * Han skal kende *teksten*, skriften, særdeles godt i lov og evangelium. Teksten skal blive hans personlige kontekst. Mange missionsfolk har et meget overfladisk kendskab til bibelen og evangeliet, fordi de i praksis lever i et helt andet paradigme end Ordets! Bibelkendskab og skrifttroskab bliver let selvfølgelige størrelser, men er de anfægtelse og liv for os? Missionsfolk trænger tit til så at sige at blive kontekstualiseret ind i skriften.
- * Han skal kende sin *egen kontekst*, sin egen missionske kultur, tænkning, gudsbillede osv. særdeles godt og på et meget bevidst og reflekteret plan. Tænke over, hvad han mener med sine ord. Tænke over, hvordan hans vantro nabo opfatter hans ord. Og det er ikke nemt.
- * Han skal have en dyb forståelse for de ikke-kristnes kultur, tænkning osv. En sådan forståelse opnås nok allerbedst gennem samtale med ikke-kristne mennesker. Han skal forstå, hvordan det opleves at være et ikke-kristent ægtepar, når kriserne sætter ind – og så skal han respektere dem, der lader sig skille. Vi taler om at elske dem – gør det ved

Flemming Hansen f. 1955

Cand.theol. 1985

Tidligere missionær i Tanzania

Ph.d.-afhandling om kontekstualisering forsvaret 13.06.2005

at respektere dem! Afkristningen i Danmark er gennemgribende. Jan Lindhardt påstår godt nok, at hvis vi skraber lidt i overfladen, kommer kristendommen frem. Men så sandt vi lever med Herren, er hele vores livs situation gennemgribende anderledes end naboens - vi lever i et helt andet paradigme end dem!

Også her gælder det, at ikke evangeliet¹, men formidlingen skal kontekstualiseres, og det er meget sværere, fordi den personlige integritet står på spil. Det kræver menneskelig set en meget større praktisk indsats end en teoretiserende kontekstualisering.

Vi hører ofte, at vi må være forandringsvillige i vores arbejde. Vi må være villige til at ændre det uvæsentlige for at bevare og formidle det væsentlige. Dette er en stor udfordring til mødeformer, liturgi, formidling osv. Men ordvalget kan nemt lede til misforståelser. Ændrer vi "det uvæsentlige", for at evangeliet kan blive lettere forståeligt og acceptabelt? Eller ændrer vi det, for at evangeliet kan stå tilbage i sin radikalitet, for at mennesket kan afsløres som en fordævet synder under Guds dom, og for at evangeliets klare forkyndelse kan frigøre det som Guds helt igennem egen gerning? Et af tidens trendy ord er *omstillingsparathed*. Omstillingsparate skal vi være overalt. Hvis omstillingsparatheden er født ud af en nød for evangeliets fremme og et positivt arbejde for, at de bibelske forskrifter skal gennemtrænge og præge os på *alle* måder, så er det virkelig godt (jf. Matt 10,16). Men er vores mål at udvikle nutidige og populære former, som kan behage ikke-kristne og få dem til at komme og blive hos os, så vil vi uvægerligt forråde vores kald til at lede mennesker ind i et møde med Gud, som Han virkelig er. Langt fra alle former kan anvendes i et kristent missionsarbejde. Kun de former er tjenlige, der understøtter formidlingen af Guds ord i lov og evangelium.

Konklusion

Sammenfattende kan man sige, at kontekstualisering i en missionssammenhæng skal gøre budskabet tydeligt, skal afsløre folk som de syndere og hyklere, de er. Skal fremstille Gud som Gud i sin ufattelige kærlighed og hellighed og evangeliet i hele sin befriende herlighed. Vi kan når alt kommer til alt ikke gøre Gud relevant i menneskers øjne – vi kan forkynde ham som skaber, dommer og frelser. Loven knuser og nedbøjer. Har vi forkyndt loven knusende nok? Kontekstualisering skal ikke relatere evangeliet til kulturens og menneskers behov og problemer, nej den skal være banebryder for lovens og evangeliets klarhed. Og så må Herren overbevise og frelse.

Umiddelbart kan det lyde forfærdelig defensivt. Men dels kan der blive taget en stor byrde af vore skuldre når vi erkender, at det er Gud, der skal overbevise og omvende folk, dels kan det befri os fra den fare, at vi kan 'overtale' folk til at blive kristne, lokke dem til at blive kristne, overbevise dem om kristendommens relevans og sandhed, fortabelsens gru, frelsens fantastiskhed osv. osv.

Vi må gennem kontekstualisering gøre *evangeliet* tindrende klart for folk i det sprog, de forstår; med deres begreber, udtryksformer osv. Vi må lægge røst til evangeliet med deres sprog og verdensbillede, i en på alle måder modtagerorienteret, kontekstualiserende formidling. Og så må vi vente på Herren, hvor irriterende – men også befriende – det så end er.

1 Grosbøll hverken kontekstualiserer eller nyfortolker/nyoversætter evangeliet, som Anders Klostergaard Petersen ellers hævder (Kronik i Kristeligt Dagblad 19.05.2005). Han fornægter Gud. Men mange moderne evangeliseringsmetoder – alle deres gode input til trods – står også i fare for ikke at kontekstualisere, fordi de i bunden af deres teologi og antropologi simpelthen i praksis fornægter den faldne menneskenatur.

Individ og menighed i evangelisationsarbejdet

Fra missionshus til menighedscenter

Når præsten ved Emdrup Kirke cykler sin daglige tur fra sit hjem til kirken, kommer han forbi HUSET. Det er et lokalt missionshus, som nogle fremsynede missionsfolk investerede i allerede i 1940'erne, da tusindvis af københavnere etablerede sig i de nybyggede boliger i Nordvestkvarteret. Senere blev HUSET solgt til en forvokset LM-ungdomskreds fra Søborg. Ungdomskredsen var startet i forlængelse af nogle teltmøder i området. I de første år havde man en længerevarende evangeliserende kontakt til en lokal ungdomsgruppe, og da man foretog springet til et mere etableret missionshusarbejde, fortsatte man med café og åbent hus arrangementer over for nye. Som så mange andre missionshuse rundt omkring kæmper man for at fastholde et kald til evangelisation i hverdagen, og man har også forskellige evangeliserende initiativer i menigheden. For nylig har man taget navneforandring. Nu står med store bogstaver på gavlen: Menighedscenteret HUSET.

Navneændringen har noget at gøre med, at man ønsker at være en hel menighed og selv tage vare om dåb- og nadverfejring. Denne problemstilling vil jeg ikke forholde mig til her, selv om det jo nok kan interessere en forbipasserende cyklist med en præstekjole i tasken. Jeg vil reflektere videre over en anden

markant tendens. Nemlig at de mange hundrede missionshuse, der i sin tid blev bygget for at nå søgende og ikke-troende mennesker, ad åre er blevet til menighedscentre i den forstand, at mellem 90-100 % af voksenarbejdet er opbyggelige møder for troende mennesker.

Hvorfor denne udvikling?

Der er mange samvirkende årsager til denne udvikling. Skal jeg give et forenklet kirkehistorisk svar, så kan jeg få øje på følgende tendenser. For det første blev missionshusene til under 1800-tallets store vækkelser, hvor søgende mennesker strømmede til både kirker og missionshuse i et helt andet omfang end i dag. For det andet havde missionsfolkene succes med at følge op på vækkelserne gennem et engelsk inspireret koncept: missionsuger, hvor der blev holdt eftermøder med frie vidnesbyrd. I første halvdel af 1900-tallet var det med til at fastholde missionshusene som evangeliserende baser i lokalområdet, men de sidste 50 år har det åndelige klima ændret sig i Danmark og i de fleste vestlige lande. Vækkelsesbevægelserne har et stykke på vej kunnet fastholde deres egne børn og unge, men i voksenarbejdet er det ikke lykkedes at skabe fortløbende kontakt med større grupper uden for egne rækker. Missionshusene er primært blevet sam-

lingssteder for missionsfolkenes børn og børnebørn. De fleste møder og ungdomsmøder er i form og indhold rettet til den inderkreds, der er en del af miljøet i forvejen. Der lyder stadig et klart kald til evangelisation og mission, men evangelisation er primært den enkelte kristnes ansvar i hverdagen samt særlige evangelisters ansvar ved målrettede aktioner ud i lokalmiljøet. Missionsugerne er i praksis blevet *helliggørelsesmøder* til fornyelse og opbyggelse for dem, der allerede er en del af miljøet i forvejen.

Nogle advarselssignaler

Der er sider ved denne udvikling, som vi ikke er herrer over, men som er åndelige vilkår, vi må indrette os efter. Samtidig rummer udviklingen nogle farer, som vi må være meget bevidste om. Jeg vil nævne tre:

1) Faren for, at det fælles ansvar for kaldet til evangelisation i hverdagen dør. *Hvornår har du sidst talt med et uomvendt menneske om Gud?* Sådant spurgte den kendte norske kirkeleder, Georg Joensen, for snart mange år siden en gruppe kristne ledere og fik det beskæmmende svar, at for de flestes vedkommende var det år og dag siden. Det kristne fællesskab, som vi er med i, kan udvikle sig til at blive en slags frimurerloge for vores omgivelser. Der foregår et eller andet i missionshuset eller menighedscenteret, og det er sikkert vigtigt for logens medlemmer, men hvad det egentlig går ud på, forbliver en hemmelighed for omgivelserne.

2) Faren for, at evangelisation bliver overladt til specialister eller nogle få isolerede fremstød og ikke bliver et fælles kald til alle kristne. Nogle har et særligt kald og en særlig gave til at tale med almindelige danskere om Gud, men det befrier ikke andre kristne fra det fælles kald til at gøre mennesker til Jesu disciple (jf. Matt 28,18-20 og 1 Pet 2,10). At få lavet nogle gode specialtilbud, der kan være et mødested og en indgang for nye, er godt og vigtigt. Men menighedens kald til mission og evangelisation er ikke udtømt med det.

MÅLET ER, AT MISSION OG EVANGELISATION SKAL GENNEMSYRE ALLE MENIGHEDENS OG FORENINGENS TILBUD.

Mere herom senere.

3) Faren for, at vi indretter troslæren efter vores praksis og ikke efter Guds ord. Det er vi gode til at påpege, når det gælder den store brede folkekirke. Flertallet af døbte danskere kommer meget sjældent i kirke. Det har fået præster til at opfinde en ubibelsk forståelse af menigheden, hvor betydningen af regelmæssigt at høre Guds ord nedtones. Men faren for at indrette troslæren efter praksis kender vi også i vores egen sammenhæng. Vi oplever for sjældent, at nogle uden for vores egne rækker sætter deres ben i missionshuset. Så rendyrker vi måske nogle bibelske principper om, at menigheden er det sted, hvor Guds folk samles og opbygges i troen, og at evangelisation er det, den enkelte kristne foretager sig uden for fællesskabet. At menigheden kollektivt er verdens lys og jordens salt, og at det hører til menighedens væsen at være åben og inklusiv og dragende for nye, bliver vel ikke fornægtet, men i praksis måske alligevel fortrængt.

Et fokusskifte i evangelisationstænkningen

Egentlig kunne jeg blot have ladet mig inspirere af vækkelsesbevægelsernes praksis i første og anden generation. Men det var inspiration fra den engelsktalende verden, som for alvor bevidstgjorde mig om menighedens kollektive ansvar for evangelisation og mission.

Lad mig nævne tre konkrete eksempler. Først i 1980'erne spredte visionen for åbne bibelstudiegrupper sig i Skandinavien. I 25 år har jeg været med i forskellige åbne bibelstudiegrupper, hvor kristne samles sammen med almindelige, nysgerrige danskere og taler om kristen tro ud fra en central tekst fra Bibelen. Før den tid var evangelisation ofte en belastende burde-byrde for mig. Nu fandt jeg en form, hvor min personlighed og nådegave kunne udfolde sig i en tryk ramme sammen med andre kristne,

til glæde og opbyggelse for mig selv og forhåbentlig til gavn og glæde for andre.

De sidste ti år har Alpha-konceptet slået igennem i Danmark. Oplægget bærer præg af at være blevet til i en ikke-luthersk tradition og har ganske mange svagheder, men selve ideen bag er efter min opfattelse genial. Blandingen af troslæreundervisning, gruppearbejde og socialt samvær har vist sig at tiltrække mange danskere, som ikke ellers har været til at drive ind i kirker eller missionshuse. Samtidig har netop denne ide vist sig at være en ramme, hvor kristne har kunnet få lov at sætte ord på deres tro i fortrolig samtale med andre. Mange af dem ville gå i baglås, hvis de skulle forsøge at formulere sig om det samme på tommandshånd over for en ikke-kristen, men fordi de er i en tryk ramme og kan få hjælp og støtte fra andre kristne, så oplever de det anderledes afslappende og befriende.

En tredje form er at indrette menighedens storsamlinger, sådan at ugens højdepunkt er en såkaldt søgergudstjeneste målrettet mod mennesker uden for menigheden. I Danmark er det Willow Creek-bevægelsen, der for alvor har fået sat denne menighedstænkning på dagsordenen. I missionshusmiljøer har dette været en stor udfordring og mange missionsfolk har tænkt: Er vi ikke her tilbage til den oprindelige selvforståelse for missionshusene, at de skulle være evangeliserende og missionerende fællesskaber i det danske folk?

Jeg har lært meget af Willow Creeks målrettede måde at imødekomme søgende og nysgerrige på. Men også Willow Creek-bevægelsen er en sammensat størrelse. Jeg gav selv mit bud på en vurdering af udfordringer og faldgruber efter den første konference i København (Budskabet, 4/2001). For nylig er der kommet en omfattende rapport, som efter min vurdering giver en meget veldokumenteret og klargørende vurdering af Willow Creeks styrker og svagheder (se <http://www.dlm.dk/dok/dok/WCudv1-apr05> og <http://www.dlm.dk/dok/dok/WCudv2-apr05>). Men netop i synet på menighedens kollektive evangelisationsansvar kunne jeg godt have tænkt mig lidt flere nuancer i det alternativ, rapporten stiller op.

Rapporten argumenterer for, at *menighedens hovedsamling skal være målrettet tale til de troende med henblik på at opbygge*

dem i troen på Jesus, så de udrustes til at leve som kristne i deres hverdag. Ny Testamente lægger således op til at tænke om evangelisation som det, der sker, ikke når menigheden samles, men når den spredes. Efterfølgende præciseres det, at det naturligvis er menighedens pligt at tage godt imod ikke-kristne gæster ved menighedens hovedsamling og i øvrigt at tænke kreativt om at udvikle andre platforme for evangeliserende forkyndelse, undervisning og samtale (del II, side 7-8). Mao. menigheden skal kalde den enkelte til evangelisation i hverdagen og kreativt arbejde for, at menigheden udvikler kreative platforme, hvor søgende mennesker kan møde evangeliet. Men menighedens regelmæssige hovedsamling er opbyggelse af de troende.

En skitse af en tredje vej

Hvis man ligesom Willow Creek satser så ensidigt på den målgruppe, der hedder ikke-kristne og søgende, så står man over for nogle oplagte faldgruber. Forkyndelsen kan blive skæv og mangelfuld, så troende mennesker ikke får den alsidige indføring i Guds ord, som de har brug for. Det samme sker, hvis en præst til sine gudstjenester ene og alene har dåbsgæster og evt. nye kirkegængere i fokus.

Men der er en anden fare, som ikke mindst rammer missionshustraditionen. Hvis man satser ensidigt på, at menighedens hovedsamling skal være for troende, sådan at det almindelige bliver indadrettede møder, og udadrettede møder bliver særarrangementer, så står man i fare for at forsømme menighedens kollektive evangelisationsansvar. Jeg ved, at dette ikke er hensigten hverken fra rapportens forfattere eller blandt lokale missionsfolk, men jeg frygter, det bliver resultatet. Det skyldes blandt andet, at menighedens interne behov er synlige og udtalte gennem dem, der kommer. Målgruppen uden for egne rækker skal opsøges og indbydes og sætter ikke ord på deres behov, så de bliver let forsømt eller glemt.

Min egen anbefaling er både enkel og radikal, nemlig at man til menighedens hovedsamling tænker begge målgrupper med, sådan at forkyndelsen bliver både til opbyggelse for troen og et kald til søgende. Hovedsamlingen kan suppleres med særlige platforme, hvor man ensidigt satser på at nå uden for egne

rækker, og andre særarrangementer, som ensidigt satser på opbyggelse og oplæring af dem, der er troende i forvejen.

Lad mig nævne nogle gode argumenter for denne omprioritering:

1) Centrale dele af forkyndelsen i NT, ikke mindst i evangelierne, er talt til såvel disciple som søgende. I Jesu berømte lignelse om de fire slags sædejord afslører Jesus den menighedstænkning, som var speciel for ham i forhold til sin jødiske samtid, og som kom til at præge de kristne menigheder efter pinse. Jesus prædikede for en blandet målgruppe af disciple, nysgerrige og skeptikere, og selv når han henvendte sig til disciplene, var folkeskarerne igen og igen i hørbar afstand (Matt 5,1; 7,28; 13,1ff). Det var nyt i forhold til de jødiske rabbinere og i forhold til synagogegudstjenesten, som var målrettet ikke mod den åbenlyse synder, men mod den, som ifølge jødisk tro var retfærdig. Det fik aldrig Jesus til at nedtone det anstødelige ved hans forkyndelse: At han betragtede sig som Guds søn og havde en forståelse af Guds vilje, der stødte an mod samtidens moral. Men Jesus blev berømt og berygtet for den blandede målgruppe, han samlede om sig. Selv når Jesus har en fortrolig samtale med en enkeltperson, tænker han hele verden med (Joh 3,16), og når han taler målrettet til disciplene om sig selv som den gode hyrde, så har han *andre får* (Joh 10,16) med i sin synsvinkel. Vi må altså genopdage den kommunikationsform, som var Jesu foretrukne forkyndelsesform, hvor målgruppen er såvel den troende inderkreds som det søgende, spørgende menneske. Det evangelium, vi skal forkynde, og de tekster, vi skal udlægge, er nemlig for de flestes vedkommende blevet til med både disciple og søgende som målgruppe. Hvis det lykkes os at forkynde og udlægge teksten, opleves den derfor relevant og vedkommende for både troende og ikke-troende.

2) NTs menigheder var åbne fællesskaber. De kristne menigheder indeholdt en kerne af disciple, men søgende og nysgerrige mennesker var fortsat en del af målgruppen for menighedens samlinger. For eksempel er Lukasevangeliet et skrift, der bygger på apostlenes vidnesbyrd og derfor blev anerkendt som helligskrift i menigheden. Samtidig er det adresseret til Theofilus, som sandsynligvis endnu ikke selv var kristen, men blot velorien-

teret (Luk 1,1-4). Paulus skrev sine breve til kristne menigheder og taltale dem de troende og de hellige, men han budgetterede samtidig med, at det, der foregår, er forståeligt for folk udefra (f.eks. 1 Kor 14,23-25).

3) Det er samme evangelium, som skaber troen, der også opbygger og fornyer i troen og udruster til tjeneste. Den kristne og den ikke-kristne befinder sig i én forstand i hver sin verden og forskellen mellem de to verdener er forskellen mellem liv og død. Men samtidig har de mange erfaringer og spørgsmål tilfælles. De lever begge i syndens og dødens verden uden for Paradis, og de lever med synden og syndens konsekvenser som livsvilkår, og her har de brug for at møde Gud i sit ord.

BIBELEN KENDER IKKE ÉT BUDSKAB, SOM RETFÆRDIGGØR, OG ET ANDET, SOM HELLIGGØR.

Netop det har været og er en del af LMs evangeliske arvegods. Min pointe er blot at omsætte det til praksis med hensyn til tænkning om målgruppe og strategi for missionshusenes mødevirk-somhed.

En indvending

Kommer man i praksis ikke til at forsømme enten opbyggelsen indadtil eller målrettetheden udadtil? Vil det ikke opleves som banaliteter for den erfarne bibellæser og ryge hen over hovedet på den almindelige, uvidende dansker?

Mit svar er, at det naturligvis ikke er enkelt at forkynde til en så sammensat forsamling, men der er gode nytestamentlige tekster, som kommer os til undsætning, ved at de oprindeligt er talt til lige så bred en målgruppe. Det er også muligt at finde eksempler og tilknytningspunkter, der er relevante for begge grupper. I mine tretten præsteår har dette været en ugentlig udfordring. Min erfaring er, at det er lykkedes bedst, når jeg har talt tekstnært og livsnært til såvel garvede kirkegængere som lejlighedsvis dåbsgæster. I ÅBS-sammenhæng kan jeg også med mange års erfaring som baggrund konkludere, at det er en myte, at man skal vælge mellem opbyggelse af de troende og evangeliserende samtale med ikke-troende. De aftner, hvor søgende mennesker

Børge Haahr Andersen f. 1956

Cand. theol. 1986.

Sognepræst i Emdrup kirke.

Fra sept. 2005 Rektor for Dansk Bibel-Institut.

Forfatter til flere bøger, senest: Femogtyve tønder land nordvest for paradiset. Credo forlag, 2005.

har oplevet det stærkeste kald til omvendelse, er samtidig de aftner, hvor inderkredsen er blevet mest opbygget i troen.

Min pointe er ikke at sige, at fra nu af skal der ikke arrangeres missionsuger eller evangeliserende møder, hvor målgruppen ensidigt er ikke-troende, eller helliggørelsesmøder og bibelkurser, som ensidigt er for troende. Lokalt må man indrette sig fleksibelt alt efter situation, behov og resurser. Men min pointe er at udfordre til at tænke den målgruppe med, der hedder søgende, nysgerrige danskere, når man tænker på selve missionshusets kerneydelse, de tilbagevendende forkyndende møder.

Fra menighedshus til menigheds- og missionshus

Mit bedste bud på, hvordan vi bedst virkeliggør menighedens kollektive evangelisationsansvar er altså at tænke den søgende spørgende dansker med i målgruppen for kirkens eller missionshusets hovedsamling. Målsætningen for det skal være både opbyggelse af de troende og kald til omvendelse af ikke-troende. På den måde undgår vi at gøre det ene og samtidig forsømme det andet.

Dette stiller krav til den forkyndelse, der lyder, og det er en stor udfordring til os præster og prædikanter, at vi over os i at tale forståeligt og vedkommende til almindelige danskere. Det stiller også krav til de ydre rammer og til mødestrukturen. Her tror jeg, vi kan lære ganske meget af Willow Creek – eller vi kan tage ved lære af vækkelsens første og anden generation, hvor tærsklen til missionshuset ikke var nær så høj som i dag.

I praksis vil det være en stor støtte til både menighedens og den enkeltes evangelisationsansvar:

1) Hvis mødet er umiddelbart forståeligt og relevant for min nabo, så får jeg større lyst til at invitere ham med.

2) Jeg får også sproglig hjælp til at tale med ham om Gud, fordi det lærer jeg ved at lytte til forkyndelsen. I stedet for at tale om evangelisation og appellere til evangelisation, som ofte vil give 90 % af forsamlingen dårlig samvittighed, sker der noget andet: forsamlingen lærer at tale med andre om Gud i et forståeligt sprog.

3) Hvis jeg en gang eller to kommer for sent i gang med at invitere min nabo, så er der ingen grund til panik, for jeg får en ny chance til næste møde

4) Måske er min nådegave ikke at formulere evangeliet i let forståeligt dansk, men at invitere folk og skabe trygge rammer for dem, der kommer.

MIT BIDRAG TIL EVANGELISATION BLIVER AT GØRE DET, JEG ER TRYK VED OG GOD TIL. ANDRE GØR SÅ DET, DE ER GODE TIL.

5) Det enkelte missionshus og mødested kan starte der, hvor man er, og stille og roligt arbejde med forkyndelsens form og ydre ramme, sådan at den gradvis bliver mere indbydende over for nye. Man behøver ikke fortvivle over, at det er svært, eller at det ikke umiddelbart bærer frugt i form af, at der dukker nye op. Evangelisation er et langsigtet projekt, der kræver tålmodighed. Og nogle af os utålmodige har brug for fællesskabets støtte til at fastholde og virkeliggøre opgaven.

Kontekstualisering som udfordring til luthersk teologi

I denne artikel vil jeg orientere om, hvad kontekstualisering er, og dermed drøfte og belyse enkelte problemer i lyset af den lutherske forståelse af lov og evangelium.

Det at kontekstualisere er kort sagt at overføre Bibelens budskab, sådan som det bliver forstået og modtaget af mennesker én kultur, til mennesker, der befinder sig i en helt anden kulturel sammenhæng.

Kontekstualiseringens problematik

Det problematiske ved at kontekstualisere er, at de mennesker som vi ønsker at forkynde evangeliet for i fremmede kulturer, ikke kun har et andet sprog, de tænker også ud fra en anden referenceramme end vor egen. De kan have andre opfattelser om etiske spørgsmål, et andet gudsbegreb, en anden virkelighedsopfattelse osv. Når man i undervisning og forkyndelse bruger ord som "Gud", "menneske", "retfærdighed" og "synd", foreligger der derfor altid en fare for, at de ord, vi bruger, bliver forstået ud fra de opfattelser af begreberne, som er gældende i tilhørernes kultur. Derved bliver budskabet, som vi forsøger at formidle misforstået! På denne baggrund kan vi sige, at kontekstualisering repræsenterer et problem, som har været gældende så længe Guds folk har drevet mission. Der har altid været en fare for, at Bibelens

budskab misforstås, eller at det *tilpasses* kultur og tænkning, der hvor der drives mission.

Det spørgsmål, som vi i første omgang vil fokusere på, er da, om den forståelse af kontekstualisering som vi møder i nyere missionstænkning, hjælper os til at formidle Bibelens lære som et *uforanderligt* budskab. Eller er det måske sådan, at moderne kontekstualiseringsteologi fører det med sig, at Bibelens budskab tilpasses den kultur og tænkning som det forkyndes ind i?

Teologisk refleksion over, hvordan man bør gå frem for at overføre det kristne budskab til nye kulturer, har særligt gjort sig gældende i Lausanne-bevægelsen, og i det teologiske miljø ved "Fuller Theological Seminary" i USA. På Fuller brugte man tidligt hjælpevidenskaber som socialantropologi og kommunikationsvidenskab, for at forstå tankegang, værdier og livsstil hos de mennesker, som man ønskede at nå med evangeliet. Tankegangen var, at kulturforståelse skulle medvirke til at løse spørgsmålet om, hvordan Bibelens budskab kan kontekstualiseres ind i fremmede kulturer. Det viste sig alligevel hurtigt, at man tænkte forskelligt om kontekstualisering ud fra teologiske præmisser i det evangelikale miljø. Dette skabte behov for klarhed. Efter nogen debat blev der formuleret en definition og præcisering i en af rapporterne fra konferencen i Lausanne i Schweiz i 1974¹.

Den definition man kom frem til, har efterfølgende været retningsgivende for kontekstualiseringstænkning i bevægelser, som er knyttet til Lausanne-bevægelsen. Vi vil derfor kort se nærmere på, hvilken grundlæggende opfattelse af kontekstualisering, der kom til udtryk i denne definition. For det første blev det pointeret, at kontekstualisering indebærer at evangeliet skal afklædes den kulturelle klædning, som det har fra den kultur og det miljø, hvor det blev til. Derefter består opgaven i, at give det nøgne evangelium en ny klædning, det vil sige ord og udtryksmåder skal harmonere med den kultur, hvor man ønsker at formidle evangeliet. Endvidere blev der lagt vægt på, at kontekstualisering af evangeliet betyder, at budskabet formidles på en sådan måde, at det opleves *relevant* for tilhørerne, som tilhører den kultur, hvor det forkyndes, og at Bibelens budskab fremstilles sådan, at det svarer til de *behov*, som er aktuelle for mennesker, som tilhører en bestemt kultur.

Det er klart at denne definition bygger på bestemte teologiske præmisser, som også anviser, hvordan man i praksis bør gå frem med forkyndelse og evangelisering. I særlig grad gælder det den opfattelse, at evangeliet skal rettes ind efter den kultur, hvori det forkyndes. Samtidig har det vist sig, at den forståelse af kontekstualisering, man kom frem til i Lausanne, ikke var egnet til at afklare vigtige spørgsmål. Dette kom tydeligt frem i den debat, som fulgte i de evangelikale miljøer efter mødet i Lausanne i 1974.

Kontekstualiseringsdebatten

Kontekstualiseringsdebatten afslørede dyb uenighed blandt evangelikale, ikke blot om, hvordan man skal gå frem for at formidle evangeliet, men også om, hvordan selve evangeliets *indhold* bør præsenteres ind i de forskellige kulturer². Noget unuanceret kan man sige, at to grundopfattelser om dette spørgsmål gjorde sig gældende.

PÅ DEN ENNE SIDE VILLE NOGLE HÆVDE, AT BIBELENS BUDSKAB MÅ VÆRE DET SAMME UAFHÆNGIG AF, HVILKEN KULTUR DET FORKYNDES IND I.

Det blev fra dette hold hævdet, at evangeliet er budskabet om Jesu forsoning og tilgivelse for synden på forsoningens grund. Det blev videre pointeret, at dette budskab har mennesker i alle kulturer brug for, hvad enten de forstår det eller ej.

Fra denne fløj blev der rejst skeptiske spørgsmål og kritik overfor den opfattelse, at evangeliet skal relateres til tilhørernes oplevelse af deres situation i verden.

HVIS EVANGELIET ALTID SKAL TILPASSES, HVAD DER ER BEHOV OG NØD I DEN ENKELTE KULTUR, VIL DET FØRE TIL, AT FORKYNDELSEN AF EVANGELIET TILPASSES KULTUREN.

Dermed vil missionsforkyndelsen ikke være tro mod sit kald om at forkynde frelsesbudskabet uforandret, sådan som det er givet i Bibelen.

At denne kritik var berettiget, blev bekræftet, ved at den anden hovedfløj netop hævdede, at kontekstualisering gik ud på at fremføre det bibelske budskab på forskellig måde i de forskellige kulturer. Det er ikke nødvendigvis evangeliet om tilgivelse og nåde, som er det mest aktuelle i alle kulturer, blev det sagt. I enkelte sammenhænge kan det være mere relevant at fokusere på andre sider ved det bibelske budskab, for eksempel, hvad Bibelen siger om den sociale nød. Sådanne opfattelser kom f.eks. fra teologer, som repræsenterede det latinamerikanske

kontinent. I disse sammenhænge så man efterhånden en klar tendens til politisering af evangeliet i de evangelikale miljøer.

Det vil være at gå for langt at give en mere detaljeret fremstilling af den såkaldte kontekstualiseringsdebat her. Vi konstaterer bare, at debatten viser, at der også blandt evangelikale er uenighed om, hvad evangeliets indhold er. Denne uenighed må føres tilbage til den opfattelse, at evangelieforkyndelse skal relateres til behov i den kultur, hvor den forkyndes. Det ser med andre ord ud til, at den definition af kontekstualisering, som kom til udtryk i Lausanne-dokumentet fra 1974, kan føre til, at Bibelens budskab tilpasses den kultur, hvori budskabet forkyndes.

En luthersk tilnærmelse

Vi må holde fast ved, at evangeliet ikke kan betragtes som et flerfoldigt eller fleksibelt budskab, som svarer til forskellige slags behov i de forskellige kulturer. I Galaterbrevet 1,9 taler apostlen Paulus alvorligt imod dem, der forsøger at forandre evangeliets budskab. "Men om så vi selv eller en engel fra himlen forkyndte jer et andet evangelium end det, vi har forkyndt jer, forbandet være han" Evangeliet i bibelsk betydning er og bliver budskabet om Jesus Kristus, hans soning for vore synder, og nåden, som rækkes os på grund af hans soning. Dette budskab er det vi som kristne er sat til at forkynde for alle folkeslag af Herren selv.

Alligevel berører kontekstualiseringsproblematikken et bibelsk anliggende, nemlig spørgsmålet om, hvordan Guds ord skal formidles til mennesker, som tilhører andre folkeslag og kulturer. Kontekstualiseringsproblemet repræsenterer derfor en udfordring til luthersk teologi om at tænke spørgsmålet igennem om forkyndelsen af Guds ord i fremmede kulturer på lutherske præmisser. Fortsættelsen af denne artikel er ment som et lille bidrag til dette.

Først må det siges, at det er et bibelsk anliggende at tage

folks lidelser, problemer og nød alvorligt. Det gjorde Jesus også. Han helbredte og hjalp mennesker, men han måtte samtidig konstatere, at mange af dem, der modtog hjælp fra ham, ikke følte behov for at tage imod mere end helbredelse. Dette fremgår klart af fortællingen i Joh 6. Denne fortælling begynder med, at store menneskemængder fulgte Jesus, så længe de troede, at der var udsigter til at få ham som mirakelkonge. Afslutningen i kapitlet viser, at sådan en konge ville Jesus ikke være. Da han forkyndte evangeliet om sig selv som den eneste mulighed for frelse, forlod menneskemængden ham, og Jesus stod tilbage med de tolv apostle (Joh 6,66).

Fortællingen i Joh 6 viser noget som vi med stor frimodighed kan kalde et a-kulturelt fænomen.

SAGEN ER, AT DET IKKE FALDER MENSKER NATURLIGT, HVILKEN KULTUR DE END TILHØRER, AT REGNE FRELSEN I JESUS KRISTUS SOM NOGET, MAN VIRKELIG HAR BEHOV FOR.

Dette viste sig også at være tilfældet på den tid, da den første kirke eksisterede. Datidens moderne menneske søgte ikke ordet om den korsfæstede. Men de søgte visdom, det vil sige indsigt i, hvordan man kunne forstå sig selv i forhold til tilværelsen. Et godt eksempel på dette er stoikerne. Som vor tids moderne mennesker var de, for at bruge et lidt fladt udtryk, optaget af "meningen med tilværelsen", ikke af at de havde syndet mod Gud.

Lad os derfor med støtte fra Luthers katekismus slå fast, at mennesker ikke søger Gud og hans nåde af sig selv, og derfor heller ikke kender deres egentlige nød og stilling i forhold til Gud. Derfor er et menneske heller ikke beredt til at tage imod evange-

liet før Gud rører ved hjertet og samvittigheden, og overbeviser det om behovet for Guds nåde. Med udgangspunkt i denne forståelse af menneskets manglende modtagelighed og interesse for evangeliet, må vi så rejse spørgsmålet om, hvordan evangeliet skal forkyndes for mennesker, som tilhører en anden kultur end vor egen. Skal vi på en bibelsk måde tænke på dette, er det nødvendigt at tage udgangspunkt i læren om lov og evangelium.

Lov og evangelium som løsning på kontekstualiseringens problem

I Bibelen møder vi to slags ord: Lov og evangelium. I loven møder Gud os gennem ordet på en sådan måde, at vort liv, vore gerninger og vore tanker gennemlyses, afsløres og dømmes (Hebr 4,12). Loven viser os, hvad Gud kræver, for at han skal kunne godtage os, og i loven kræver Gud intet mindre end fuldkommenhed. Loven er derfor fuld af krav, betingelser og dom. Nu er sagen, at der ikke findes nogen mennesker, der kan blive frelst ved at forsøge at opfylde Guds lov. Når Gud møder et menneske i sin lov, er det derfor ikke for at sætte det i stand til at opfylde lovens krav, men for at overbevise det om, at det er umuligt at blive frelst ved egne gerninger. Lovens mål er derfor at føre mennesker til erkendelse af, at de er skyldige overfor loven (Rom 3,19-20).

Samtidig er det sådan, at når mennesker i møde med lovens krav kører mere og mere fast, bliver de i virkeligheden modtagelige og åbne for Guds frelse. Der åbnes med andre ord for evangeliets budskab om, at Jesus Kristus tog ansvaret på sig for at opfylde lovens krav i vores sted. I evangeliet fortælles det, at hele loven er opfyldt af Jesus. Derfor er evangeliet ikke et krav, men blot en indbydelse til at modtage Guds nåde for Jesu skyld.

BIBELEN VISER OS, AT MENNESKET IKKE I SIG SELV KAN MODTAGE EVANGELIET.

Ingen føler derfor noget behov for syndernes forladelse før loven har overbevist dem. Evangeliet omtales derfor som en hemmelighed, som kun bliver forstået, hvis Gud åbner vore øjne og åbenbarer ordet for os (1 Kor 2,9).

Når det gælder loven, er det derimod anderledes.

DER FINDES ET TILKNYTNINGS-PUNKT FOR LOVEN HOS ALLE MENNESKER I ENHVER KULTUR.

Dette tilknytningspunkt er menneskets samvittighed og dets naturlige erkendelse af Guds lov. Loven er "skrevet" i menneskets hjerte (Rom 2,15). Den bibelske forkyndelse af loven skal da rettes mod den naturlige loverkendelse. Og det må ske overfor alle mennesker i alle kulturer. Hensigten med denne forkyndelse af loven er at skabe modtagelighed for evangeliet.

Guds ord bryder ind i menneskets kontekst gennem loven

Det kan siges, at forkyndelsen af loven har et kontekstualiserende anliggende i sig. Når Guds lov forkyndes ind i kulturen, skal den kontekstualiseres i den forstand, at lovens lys skal rettes mod det menneske, som hører eller læser ordet. Loven skal dømme og ramme de forskellige kulturer, som tillader en syndig livsførelse, og binder mennesker fast i et livsmønster, som er imod Guds vilje.

Når Bibelens budskab kommer mennesket i møde gennem loven, kommer det derfor ikke som et svar på kulturbetingede religiøse behov. Loven afslører derimod det, der i kulturen ikke holder mål i forhold til Guds bud og krav. Overfor dette kræver loven brud. Loven afslører synd, både den bevidste synd, og den ubevidste, og konfronterer mennesket med forholdet til Gud og andre mennesker. Hensigten er hele tiden, at de mennesker, som hører loven, ligegyldigt hvilken kultur, de befinder sig i, skal føres til det punkt, hvor de bekender deres synd og skyld for Gud. Når mennesket er kommet til det punkt, har loven med hensyn til omvendelse fuldført sin opgave, for da har mennesket virkelig brug for evangeliet.

Evangeliet henvender sig selvfølgelig ikke til folks almindelige behov. Det giver ikke svar på alle spørgsmål her i verden, men henvender sig til de mennesker, som har mødt en streng og dømmende Gud gennem loven. Overfor disse skal evangeliet forkyndes uden krav. Der skal ikke engang rejses krav om en fuldkommen syndserkendelse og omvendelse. Der skal bare forkyndes til dem, som er nedbøjede og sønderknuste, at alt det som Gud kræver, har Jesus gjort for dem (Es 57,15). Når dette budskab lyder, skaber Gud troen i dem, som hører. Min erfaring er, at dette sker både i Norge og på missionsmarken, hvor evangeliet forkyndes sammen med loven.

Afsluttende bemærkninger

Mit indtryk er, at vi i vor tid er for lidt dristige med hensyn til at forkynde omvendelse og bod. Derfor trænger vi til at minde hinanden om, at vor missionshistorie viser, at vækkelsen fik gennemslagskraft netop der, hvor der var en klar bodsforkyndelse. Det var Marie Monsen i Kina et eksempel på³. Monsen talte om synd og syndserkendelse i den kinesiske kultur på en måde så kineserne virkelig kom i nød, og kunne græde over deres synder, så de bad Gud om nåde. Ved bodsforkyndelsen blev kineserne åbne for evangeliet, og vækkelsen blev en realitet.

Mit indtryk er også, at meget af den tænkning om kontekstualisering, som gælder i dag fra enkelte grupper, vanskeligt kan harmonere med forståelsen af forkyndelse og evangelisering som vil orientere sig ud fra bibelske og lutherske præmisser. Man kommer ikke på ret vej med forkyndelse af lov og evangelium, hvis det overordnede mål med forkyndelsen er, at relatere evangeliet til behov og problemer i kulturen. Vi ser i stedet for, at en sådan opfattelse tydeligt medfører en vægning mod at forkynde Guds hellighed og Guds lov. Man er bange for at konfrontere folk med det, som Bibelen fordømmer som synd, fordi man er optaget af at fremstille kristendommen som "relevant" eller som svar og løsning på menneskers "føjte behov". Det fører i værste fald til, at den forkyndelse, som fører til omvendelse holdes tilbage, og at selve missionsopgaven mislykkes, uden at vi selv ser det.

- (1) The Gospel, Contextualization and Syncretism Report, i "Let the Earth Hear His Voice. Minneapolis 1975, 1226.
- (2) Forskellige synspunkter kom klart frem under en senere samling i Lausanne-regi, nærmere bestemt i The Willowbank Consultations 1978
- (3) Erik Kjøbekk skriver om dette i bogen Såtid vekst og modning, Lunde forlag Oslo 2002,51

Arne Helge Teigen f. 1957.

Cand.theol. fra MF i Oslo 1984. Lærer og stipendiat ved Fjellhaug Missionshøjskole.

Få har betydet så meget for så mange

om Biskop Bo Giertz i anledning af 100-året for hans fødsel

18

Af Flemming Baatz Kristensen

Han er ateisten som blev biskop. Ved hans 90 års fødselsdag i 1995 skrev et tidsskrift om ham: "Få har betydet så meget for så mange" Og i 1999, da en avis lod læserne stemme om, hvem de anså for den mest betydningsfulde skikkelse i den svenske kirke i det 20. århundrede, fik han klart flest stemmer. Hans navn er Bo Giertz.

Personen og præsten

Bo Giertz (1905-1998) blev født den 31. august 1905 i Umeå som den anden i rækken af syv brødre og en søster. Han far var læge. Hans mor var datter af den kendte Lars Magnus Ericsson som skabte Ericssonkoncernen. Giertz voksede ikke op i et kristent hjem, men i et hjem med en fin pligtmoral: den verden, vi giver videre til vore efterkommere, skal være bedre end den, vi selv modtog. Han voksede op i den atmosfære, som prægede samfundet før første verdenskrig: det lykkeligste århundrede ligger foran os. Det vil blive præget af fremgang og lykke for menneskene. Den opfattelse fik afgørende grundskud med de to verdenskrige.

Giertz læste medicin i Uppsala og var da materialist og ateist. I 1925 deltog han imidlertid i tre forelæsninger om Jesus og en af de aftener gik det op for ham: Gud findes. Helt intuitivt kom

det til at stå ham klart, at det var den kristne livsforståelse, der stemte med virkeligheden og følgelig måtte han gøre op med den mekaniske materialisme. Det stod ham klart at fandtes Gud, så skulle han også følge ham. Giertz skiftede studium. Han gik over til at læse sprog, blev i 1928 cand.phil. i latin, græsk og antikkens historie og i 1931 teologisk kandidat. Hans professor i Ny testamente, Anton Friedrichsen, så et lys i Giertz og ville have ham til at blive hans efterfølger. Han sendte ham bl.a. til Israel, men Bo Giertz valgte kirken frem for universitetet.

Fra 1932 til 35 var Giertz rejsesekretær for Sveriges kristelige gymnasiastbevægelse, hvor han rejste landet tyndt med foredrag på næsten alle gymnasier. Samtidig var han en flittig skribent i bevægelsens blad. I de år fik han forbindelse til de tanker der rørte sig på gymnasierne i 30ernes Sverige og han skrev flere småskrifter. Han har her været en utrættelig og flittig taler og lederskikkelse.

Han blev ordineret i 1933 og var i nogle få år præst i nogle landsogne i Linköpings stift. I denne periode erfarede han, at hans forkyndelse ikke holdt mål, der manglede noget i den. Han tog kontakt til en præst i Vestsverige, som han besøgte en uge, og her tog Giertz den vestsvenske kristendomstype, som er inspireret af Henric Schartau, til sig. Giertz fik mange bøger med

hjem og læste dem flittigt. Han tog essensen af arven fra denne kirkelige vækkelsesbevægelse til sig og smeltede den siden sammen med den vision af kirken, som han fik i 30'erne.

I 1937-38 var Giertz stiftspræst for ungdoms – og evangelisationsarbejde. I disse år holdt Giertz foredrag på foredrag for fulde huse rundt i stiftet og var med i en fornyelsesbevægelse blandt præster og teologer. Med glød og begejstring blev de tændt af genopdagelsen af kirken holdt sammen med drømmen om en fornyelse af kirken på basis af Lutherrenæssancen i Lund og ny forskning i kirketanken i Ny Testamente.

I 11 år, fra 1939 til 1949, virkede Giertz som kapellan i landsognet Torpa i midtsverige og her blev han for alvor kendt, først og fremmest gennem sine første egentlige bøger: *Kristi Kirke* og *Kyrkofromhet* og romanen *Stengrunden* fra 1941. Tre bøger, der forandrede den svenske kirke. Alle tre blev omgående oversat til dansk. Torpatiden er Bo Giertz' mest skabende periode, og det lille landsogn blev kendt over hele landet og i udlandet på grund af kapellanen og hans bøger. I krigsårene var Giertz' præstegård også et åbent hjem for flere danskere bl.a. Arne Sørensen og Poul Hartling. Under krigen mistede Giertz sin første hustru efter at hun havde født deres fjerde barn. En stor sorg, som han bearbejdede i en dyb troskamp, der lærte ham, at "livet kan aldrig blive meningsløst for den, som fik lov til at elske et andet menneske i lyst og nød. Og det kan heller aldrig blive det, når man har lært at elske Gud, som man selv er elsket".

I 1949 valgtes Giertz til biskop i Göteborgs stift og her virkede han til sin pensionering i 1970. Han var leder for det store stift. Da han tiltrådte var han landets yngste biskop på 44 år. Han var den første der brugte egentligt statistisk materiale i sit arbejde med stiftet, og han skrev tre bøger om livet i stiftet. Heri kom han på basis af det statistiske materiale med forslag og ideer til fornyelse af menighedernes måde at arbejde optimalt på. Han sørgede

for, at der blev bygget en række kirker i storbyen Göteborg bl.a. inspireret fra Kirkefondet i København.

Fra 1958 og til sin død var han den samlende lederskikkelse for de kredse i Sverige som ikke gik ind for ordningen med kvindelige præster. Her stødte hans bibelfunderede teologi mod den moderne stats sekulariserede tankegang og en frygtsom kirkes given efter for tidsånden. Det gav ham en række svære år med megen modgang i pressen, men han bevarede hele tiden sin frimodighed, og det hindrede ikke, at mange mennesker respekterede ham. Bo Giertz' pensionistår blev travle; i hvert fald til han var 85. Han holdt et væld af foredrag og prædikener i og uden for Sverige. En helt særlig bedrift blev her hans oversættelse af hele Ny Testamente fra græsk til moderne svensk med indledninger og kommentarer for lægfolk. Det er et meget respekteret værk, der blev til fra 1974 til 1981. I dag henvises der ofte til denne oversættelse parallelt med den officielle svenske oversættelse.

Teologisk særpræg

Hvad er nu det særlige ved hans teologi?

I en tid, hvor der var ringe syn for kirkens betydning, genopdagede Giertz kirken og evnede at skrive og tale om det på en sådan måde, at rigtig mange mennesker kom til at elske Kirken. Det gav mennesker en ny kirkelig selvbevidsthed og frimodighed til at være kirke. Tanken er kort denne: Den korsfæstede og opstandne Kristus lever og virker i sin Kirke gennem nådens midler: dåben og nadveren, skriften, forkyndelsen og skriftemålet, som præsteembedet forvalter, og som det almindelige præstedømme samler sig om og møder Kristus igennem. Det giver kristne frimodighed og profil til at leve som kristne i hverdagslivet.

Denne vision af Kirken medfører en stor kærlighed til det objektivt givne i kirken. Men det, som er Giertz særlige pointe, er, at denne kirkebevidsthed hele tiden er forbundet med at lære Kristus at kende, at blive discipel, finde Ham og leve som kristen. Giertz kombinerer det objektive i kirkens nådemidler med det

subjektive: hvordan bliver Gud en levende virkelighed i mit liv? Det er her, han på en særlig måde gør den gamle lutherske og pietistiske tale om nådens orden levende og brugbar i menneskers liv. Det er særligt fornemt skrevet ud i sjælesorgsromanen *Stengrunden*, den mest læste kristne roman i Norden i det 20. århundrede. Den beskriver et sogns åndelige liv i tre perioder, og her bringes på en enestående klar måde en evangelisk sjælesorg, som har hjulpet tusinder af mennesker til fred med Gud, og givet dem frimodighed til at leve i evangeliets frihed.

Bo Giertz' indflydelse på svensk og nordisk kirkeliv

Bo Giertz har haft stor indflydelse særligt på svensk kirkeliv men også på kredse i andre lande. Han har givet mange mennesker syn for Kirken og dens nådemidler. Han har inspireret præst efter præst til en selvforståelse, som har gjort at de har virket med profil og frimodighed.

Hans største indflydelse har fundet sted gennem *Stengrunden* og hans andagtsbøger. Hans oversættelse af Ny testamente med kommentarer har gjort Ny Testamente levende for mange mennesker – ikke mindst prædikanter.

Bo Giertz var på en unik måde udrustet af Gud, og han var en naturlig lederskikkelse, som uforfærdet stod fast på Guds ords grund. Han nød tillid både blandt højkirkelige og lavkirkelige. Han var en god ven af Axel B. Svensson og holdt talen ved dennes begravelse.

Det at Giertz havde været ateist, før han blev kristen, prægede ham. Han havde en særlig evne til at skrive og tale til ateister og skeptikere, gennemskue materialismens og ateismens blåløvs og bringe dem et klart kristent budskab både for hjerne og hjerte.

Som prædikant havde han en særlig karisma som den svenske sognepræst, docent Folke Olofsson har udtrykt sådan: "Efter en inderlig bøn bøjede prædikanten sig frem som om han ville tale til hver enkelt. Stemmen var ikke særlig klangfuld, tonelejet sagligt som hos en læge, der går stuegang med sine kandidater." Der fandtes alligevel noget i hele hans fremtoning og måde at tale på, som med en uimodståelig styrke formidlede dette: "Nu

skal jeg fortælle dig det vigtigste og vidunderligste jeg ved!" Og så gjorde han bibelteksten levende, så man følte, man var med. Han underviste, når han prædikede – altid engageret og sjælesørgerisk klart, tro overfor virkeligheden, som vi oplever den, og som ordet bringer os den. Der var mennesker i alle aldre, som lyttede til ham, og når han på sine gamle dage prædikede i Sct. Pauli kirke i Göteborg, kom der ofte 500 mennesker for at høre ham, deriblandt mange unge.

Med sin unikke begavelse og karismatiske udstråling har han fornyet troen på kirken og bragt nerven i evangeliet frem på en levende måde. Samtidig blev han den naturlige lederskikkelse i kampen for bibelsk kristendom i en sekulariseret tid, og han bar modsigelsen uden at blive bitter – i kærlighed til sin Herre.

Hvor hans historie fortælles vækker det i både kirkelige og sekulære kredse beundring og eftertanke. Nogle er optaget af hans skæbne: tre gange blev han enkemand, han blev chikaneret for sit syn på kvindelige præster, og han måtte leve med at den svenske kirke ikke ville have ordineret ham i dag, hvis han som ung kandidat gerne ville være præst i den. Andre er fascineret af hans intellekt, udstråling og arbejdsevne, og atter andre vægter hans kirkevision og levendegørelse af retfærdiggørelsen af tro.

Bo Giertz' bøger

Bo Giertz var en flittig skribent, og langt de fleste bøger, han skrev, er oversat til dansk. Også en hel del artikler er kommet på dansk. Budskabet bragte en del fra han hånd i 50'erne, og KFS' blad har bragt flere af ham ligesom Indre Missions Tidende og Menighedsfakultetets studenterblad. De bøger, han skrev i Torpatiden udkom hurtigt på dansk i flere oplag på Nyt Nordisk forlag Arnold Busck – og fra slutningen af 70'erne og frem til nu i år næsten altid på Lohses forlag. Flere af bøgerne er udsolgt og kan kun fås antikvarisk. En del af bøgerne kan fortsat købes i Sverige (i svensk udgave naturligvis). Man kan kontakte Församlingsbokhandeln i Göteborg: info@din-bok.se

Her til sidst følger en kort oversigt over hans bøger med enkelte kommentarer (årstallene er for den danske udgivelse).

Kristi Kirke (1941; 2005: udkommer i ny oversættelse med indledning og studieplan): kirkens objektive væsen og nådemidlerne.

Kirkens fromhedsliv (1945): hvordan kirkelivet leves i dagligdagen, nådens orden, den subjektive tilegnelse af det, kirken bringer os fra Gud. Udkommet i Sverige nyt oplag i 2001, forsynet med for- og efterord af professor Owe Wikström, fordi den indeholder en beskrivelse af nådens orden, som kan bruges den dag i dag!

Stengrunden (1941 og flere oplag i tidens løb, kan fortsat købes): sjælesorgsroman.

Troen alene (1943): også en sjælesorgsroman, om reformationstidens Sverige og mødet mellem de tre kristendomsstyper: den romersk-katolske, den lutherske og den reformerte type. Hans Erik Nissen skal engang have sagt, at den var bedre end Stengrunden. Og det siger ikke så lidt. Begge bøger må være et must for en ordets forkynder, som læser Budskabet!

Ret og uret i kønslivet (1946).

Grundvolden (1946): en bog for konfirmander. En bog som det sekulariserede Sverige rejste sig imod, mens almindelige kristne så den som ganske almindelig kristendom i luthersk – vestsvensk udgave.

Den store løgn og den store sandhed (1946 og 1978): artikler om kristne grundsandheder. Unge kristne i Göteborg fik den sprogligt moderniseret og udgivet igen i 11. oplag, for sådan skal kristendommen beskrives.

Med egne øjne (1948 og 2005): Bo Giertz gør sig samtidig med disciplene og ser tingene med egne øjne. Fortællinger der gør evangelierne nye. Man er på åstedet.

Vor arv vi kendes ved (1995) er den danske titel på Giertz hyrdebrev til Göteborgs stift: en livfuld bog om arven fra oldkirken, reformatorerne og de kirkelige vækkelsesbevægelser til brug i nutiden. Kirkelig Samling udgav for nogle år siden en del af hyrdebrevet, nemlig kapitlet: "Liturgi og vækkelse". Typisk for Bo Giertz er hans budskab: hold dem sammen og spil dem ikke ud mod hinanden, de kan ikke undvære hinanden, først i himlen bliver kun liturgien tilbage. (Kirkelig Samling udgav også den såkaldte *okseprædiken*. Det er en herlig prædiken over et tema fra det gamle testamente holdt i Tyskland og kun udkommet på skrift i Danmark. Den handler om hvordan en præst kan være og skal være, noget Giertz havde været inde på allerede i "Kristi Kirke").

Andagtsbøgerne **At tro på Kristus** og **At leve med Kristus**: de følger kirkeårets tekster og temaer, indeholder bibellæsningsplan, en betragtning og en bøn. Her ser man ind i biskoppens bedende hjerte.

Troens ABC: en troslære for lægfolk, den første han skrev som biskop i efteråret 1970.

At kunne læse sin Bibel: en bog, Giertz selv anså for en af sine vigtigste: om synet på Bibelen og hvordan vi skal læse den. Han fastholder Bibelen som Guds ord, der skal læses som den selv vil læses.

Ridderne på Rhodos (1974): en historisk roman om de dramatiske begivenheder, som for små 500 år siden tvang johannitterne til at forlade Rhodos, kristendommens yderste forpost. En bog som fokuserer på spørgsmålet: at tro på Gud, når det ikke går.

Flemming Baatz Kristensen f. 1954.

Cand.theol. 1981. Sognepræst ved Sct. Pauls kirke, Århus.
Åndelig vejleder for Fjellerup og Kronjyllands valgmenigheder.
Forfatter til flere bøger og artikler.

22

Hvorfor?: en fin lille bog, som han skrev sammen med sin tredje kone, Karin, om lidelse og handicap ud fra Bibelen og den kristne erfaring. En perle om lidelsens problem skrevet af to erfarne og prøvede mennesker.

Då föll Herrens eld (i let forandret udgave på norsk på Lunde forlag): en bog med ordinationstaler og foredrag som giver nyt liv i tjenesten så vi med profil og frimodighed kan øve den. "Kampen om människan" rummer artikler om kristne grundsandheder og er den eneste af hans ældre bøger, som ikke er oversat til dansk.

Nya testamentet enligt Bo Giertz med indledninger og kommentarer (1974-1981) er en enestående guldgrube og kan købes på ovennævnte forlag til en rimelig pris.

Den levende Guden: et evangelisationsmateriale på basis af de tre trosartikler. Pensionisten Giertz skriver her forståeligt og engageret for at nå moderne mennesker med evangeliet.

Bo Giertz - Ateisten som blev biskop er titlen på en bog, som en svensk journalist skrev om Bo Giertz. Nærmest en biografi, uden dog at være det.

Den sidste bog, der er udkommet efter hans død i 1998, er en interviewbog udkommet både som bog og på bånd: **Bo Giertz' syn på döden, tiden och evigheten.**

I dette 100-året for hans fødsel vil der udkomme nogle bøger om ham, ligesom der holdes nogle symposier. Endelig er der lagt an til en større forskningsindsats omkring Bo Giertz og hans betydning.

Bo Giertz var en gave til kristenheden og han er det fortsat gennem den indflydelse han har øvet i menneskers liv. Jeg har læst ham, siden jeg var 15 år gammel, og gør det fortsat og slås igen og igen at hans brillante måde at udtrykke Guds ords sandheder på.

Hedegaards herlighed

En kritisk vurdering af Christian Hedegaards teologi

Christian Hedegaard, der ynder at betegne sig evangelist, er stærkt påvirket af fremgangsteologien eller trosbevægelsen. Hedegaard har fået sin skoling fra et bibelskoleophold på Københavns Bibeltræningscenter (KBC), der er en "filial" af Rhema Bible Training Center, som blev grundlagt af Kenneth E. Hagin i Oklahoma, og som siden har oprettet "filialer" i en række andre lande. Hedegaard har efterfølgende selv undervist på KBC, og forbindelsen til trosbevægelsen er helt åbenlys.

Hedegaard blev for alvor kendt i forbindelse med samarbejdet med den katolske præst Martin Bergsøe, der blev afskediget af sin biskop som følge af påvirkningen fra Hedegaard og fremgangsteologien.

I år 2000 grundlagde Hedegaard den tværkirkelige organisation Evangelist, beliggende i Gørlose – og inspireret af Theresa Wairimu, grundlægger og leder af Faith Evangelistic Ministries, der karakteristisk nok har et tæt samarbejde med fremgangsteologer – også fra KBC.

Det vigtigste aktiv i Evangelist er utvivlsomt oprettelsen af en bibelskole i 2004: Powerskolen, der låner lokaler af Apostolsk Kirke i Hillerød. Allerede det første år har Powerskolen modtaget 41 elever, selv om skolen kun kan tilbyde undervisning om formiddagen – og hverken kost eller logi.

Evangelist er blevet kritiseret for ikke at opbygge en selvstændig menighed i Gørlose, men derimod at hverve støtter og partnere fra andre frikirkelige og folkekirkelige menigheder. Hedegaard har specialiseret sig i emnet dæmoni, og sammen med sit team sætter han ofte netop dette emne på dagsorden, når han

turnerer rundt i hele landet og gerne også i udlandet – helst med brohoved i veletablerede menigheder. Som regel lykkes det for tilhængere af Hedegaard at få arrangeret "foredrag" eller "koncerter" med ham, selv om betænkelighederne i menighedernes ledelse er voksende på grund af det efterfølgende oprydningsarbejde. På Grønland er det ligefrem lykkedes Hedegaard at overtage en kirke ved at indsætte sine egne ledere for menigheden!

I dag er Evangelist den stærkeste udbreder af fremgangsteologi i Danmark.

Guddommelig autoritet!?

Christian Hedegaards bog: *Sejr over dæmoner*, der udkom på eget forlag i 1999, viser tydeligt, hvilken ekstremisme han repræsenterer.

Budskabet er, at Gud har skabt mennesket til at herske. Jesus har frelst mennesket, for at det skal herske. I Jesu navn må de kristne udøve autoritet og herske over Djævelen. Med Guds ord fra Powerbogen (Bibelen) i din mund giver Gud dig "myndighed over enhver fjende, ikke bare de små dæmoner, men også de store fyrster" (s. 42-43). Dersom du ikke bruger din autoritet, bliver du et offer for Djævelens snigløb.

Mennesket er ifølge Hedegaard skabt til at have guddommelig autoritet, men dersom den ikke benyttes, mistes den. Derfor er Hedegaard selv i overensstemmelse med Guds vilje, mens kristne, der ikke foretager eksorcisme, står Guds vilje imod.

Hedegaard argumenterer for, at alle kristne skal tale i tunger, uddrive dæmoner og helbrede syge, hvilket er i direkte modstrid

med Det Nye Testamente (se f.eks. 1 Kor 12). Hedegaard mener, at han med Powerbogen (Bibelen) i hånden i løbet af et øjeblik, kan gøre hvem som helst til mirakelmager! Der er mange, der kan fortælle, hvordan de over for Hedegaard har udtrykt ønske om nådegaver, typisk nådegave til at tale i tunger eller helbrede. "Det får du!" siger Hedegaard, lægger hænderne på den pågældende og beder: "Nu taler du i tunger!" "Nu har du helbredelsens nådegave!"

Det er tydeligt, at mennesket ligefrem guddommeliggøres og får guddommelig autoritet. En sådan opfattelse er særdeles farlig. Magtbeføjelserne vil nemt komme til at afspejle sig organisatorisk, hvilket er meget usundt. At modsætte sig og modsige Hedegaard, vil være at stå Gud selv imod. At sætte spørgsmålstegn ved Hedegaards tolkning, vil være at modsætte sig Guds klare tale.

Desuden sker der en overdimensionering af dæmoni. Man skal ikke blot uddrive dæmoner af andre, men også af sig selv! Der er ikke blot tale om en enkelt, men om flere dæmoner, der oven i købet må uddrives over flere tempi. Årsagen til synd, lidelse og sygdom er dæmonisk aktivitet. Følgelig bliver en kristens vigtigste funktion at foretage eksorcisme!

Kan kristne besættes?

Den mest grundlæggende kritik vil jeg rette mod den opfattelse, der gennemgående kendetegner hele bogen *Sejr over dæmoner*. Her skelnes der mellem tre grader af dæmonisk aktivitet: "dæmonisering i sindet, undertrykkelse af kroppen og besættelse af ånd, sjæl og legeme på én gang" (s.7). Opdelingen af mennesket i tre separate dele: ånd, sind og krop – giver forudsætningerne for, at også kristne kan blive dæmoniseret. Det betyder ifølge Hedegaard, at dæmonerne ikke findes i den kristnes ånd, men derimod i hans sind (dæmonisering) og krop (undertrykkelse).

Problemet i Hedegaards lære er, at når et menneske kommer til tro på Gud, vedrører det kun menneskets ånd. Den bibelske og hebraiske tankegang er derimod, at tilhører et menneske Gud, tilhører det Gud med hele sin personlighed: ånd, sjæl og legeme, hvorfor der i det dobbelte kærlighedsbud bl.a. tales om at elske Herren med hele sit hjerte, hele sin sjæl og hele sit sind

(Matt 22,37). Når hjertet, der betegner personlighedens centrum, tilegner sig troen på Gud, tilhører hele mennesket ham. I øvrigt anvendes krop og legeme synonymt i NT. Eftersom legemet er en bolig eller et tempel for Helligånden (1 Kor 6,19-20), kan dæmoner ikke tage bolig i en kristens krop. Den bibelske helhedsforståelse er vigtig. Mennesker, der er bolig for Gud, kan ikke samtidig være bolig for dæmoner. Huset må være tomt, hvis dæmonerne skal kunne tage bolig i det (jf. Matt 12,43 ff.).

Der må således tages afstand fra den kunstige opdeling af mennesket – med mulighed for, at en del af mennesket kan være dæmoniseret. Det er udtryk for en sammenblanding af græsk tankegods og fremgangsteologi, som der ikke er noget bibelsk grundlag for.

Sygdom dæmoniseres

Almindelige sygdomme, synd og almenmenneskelige problemer tilskrives i fremgangsteologien næsten altid dæmoners aktivitet. Hvad er så konsekvenserne for en syg, der ikke bliver helbredt?

Lad mig give et eksempel. Efter et mirakelfremstød i Hillerød udtalte sognepræst Thyge Enevoldsen til Kristeligt Dagblad (KD 20.03.2004), at det virkede, som om Ndifon, Hedegaard og deres team var helt "fastlåst i forventningen om mirakler. Og når Gud så ikke ville lave miraklerne, så prøvede de at lade som om, de skete alligevel. Det oplevedes pinligt – og smerteligt, når man på storskærmen så udtrykket i ansigtet på flere af de mennesker, som var under behandling, siger han."

Nogle sidder tilbage med den opfattelse, at det blot gælder om at tro, at de er helbredt. At det blot gælder om vedholdende at bekende, at de er raske. Fremgangsteologien lægger stor vægt på proklamationen, der kan binde og løse i den åndelige verden. Man forventer, at det der bekendes, også vil ske. Derfor vil negative udsagn som f.eks. "Jeg er syg" – medvirke til at fastholde i sygdom og lidelser. Det er naturligvis en stor psykisk belastning, at det, man skal tro, står i skrigende modsætning til de faktiske kendsgerninger: de fortsatte symptomer på sygdommen. Det er at leve på en ynkelig illusion.

For andre er sygdommens fortsatte tilstedeværelse og helbredelsens udeblivelse så åbenlys, at de er nødt til at indse det.

De forsøgte vitterligt at rejse sig fra kørestolen, smide krykkerne, osv., men i stedet for helbredelsen oplevede de et frit fald, hvor de blev forslået på legeme og sjæl og havnede i den dybeste desillusion. Hvem samler dem op? Hvem trøster dem?

Psykisk syge

Særlig slemt bliver det, dersom det drejer sig om mennesker, der i forvejen har psykiske problemer eller lavt selvværd. De bliver lettere ofre for manipulationen. På Hedegaards rehabiliteringscenter behandles psykisk syge, ved at de "afleverer al deres medicin ved indgangen, og så længe, de er her hos os, tager de ingen medicin overhovedet. Mens de er her, er Jesus medicinen" (KD 20.10.2004).

Det betænkelige er, at Hedegaard slet ikke har kompetence til at tage medicinen fra psykisk syge eller den nødvendige kapacitet til at behandle. Dersom en psykisk syg skal ud af sit medicinforbrug, må der ske en gradvis nedtrapning i samråd med en læge. At holde op med at tage den slags medicin fra den ene dag til den anden, kan bringe en psykisk syg i en helt uoverskuelig situation – med fare for vedkommendes liv.

Selv mener Hedegaard, at "Powerbogen" har lært ham mere om psykisk syge, end man kan få gennem seks års uddannelse til psykiater på universitetet. "Selvom de er på stærk antipsykotisk medicin, så lægger de den væk. Så har vi tre døgn, hvor to mennesker sidder ved deres seng og beder for dem. Tre døgn faste, hvor de ikke spiser noget, men kun får vand og juice" (KD 20.10.2004).

Misbrug af bibelcitater

Begrundelsen for denne behandlingsform finder Hedegaard i Hos 6,2, hvor der står: "Han giver os liv efter to dage, rejser os på den tredje dag, og vi skal leve for Guds ansigt." Det pågældende skriftsted har intet med behandling af psykisk syge at gøre. Det er udtryk for en fuldstændig vilkårlig bibelbrug, hvad der desværre ofte kendetegner Hedegaards måde at citere Bibelen på – det er simpelt hen misbrug af værste skuffe.

Det er påfaldende, at Jesus ofte bad de helbredte om ikke at fortælle det til nogen (Mark 1,44; 5,43; 7,36), hvilket står i skæ-

rende kontrast til, hvordan Hedegaard haler mennesker frem i rampelyset og udbasunerer deres helbredelse både på sin hjemmeside og i sit tidsskrift. Han truer ligefrem mennesker med, at hvis de ikke fortæller om deres helbredelse, risikerer de at miste den igen: "Mange mennesker tør ikke at fortælle offentligt, at de er blevet helbredt og holder det for sig selv. Vi ser mange gange at især de mennesker mister deres helbredelse" (*Bevar din helbredelse*). Påstanden underbygges igen ved at misbruge et skriftcitater: "De har besejret ham (Satan) ved lammets blod og ved deres vidnesbyrds ord" (Åb 12,11). I sammenhængen tales der ikke om, at man kan miste sin helbredelse ved ikke at fortælle om den, men derimod om, at menigheden besejrer Satan med Jesu blod, altså i kraft af Jesu død, og med vidnesbyrdet – altså om Jesus. Midt i deres martyrium holder de fast ved sandheden og vidner om Jesus! – De er parat til at gå i døden for deres tros skyld!

Manipulation

Hedegaard kommer selv med en afslørende bemærkning om sin evne til at manipulere: "Jeg kunne fuldstændig manipulere med mennesker til min egen fordel og kendte ikke til begrebet hensyn. Jeg gjorde, hvad jeg havde lyst til, og troede ikke, det kunne være anderledes" (*Sejr over Dæmoner*, s. 15). Og desværre er mange mennesker genstand for enormt stærk manipulation både skriftligt og mundtligt fra Hedegaards side.

Når mennesker får en religiøs oplevelse, er de ofte ikke selv klar over, hvad der sker. Det kan ytre sig på mange forskellige måder. Eksempelvis falder folk om under forbøn og mærker en varme strømme igennem sig. Men de er ikke klar over, hvad der sker. Men oplevelsen tolkes for dem af Hedegaard. Han fortæller, hvad det er, de oplever. Ofte fortæller han, at det drejer sig om et bestemt antal dæmoner, der bliver uddrevet. De pågældende, der ikke selv er klar over, hvad der sker, tror på budskabet. Underligt nok tror mange blindt på, hvad Hedegaard siger, selv om de ikke har nogen som helst mulighed for at verificere det. Hvis de får at vide, at det drejer sig om dæmonuddrivelse, så er det en dæmonuddrivelse. Når de efterfølgende aflægger deres vidnesbyrd, videregiver de Hedegaards tolkning. Det er total manipulation.

Gendåb

Hedegaard praktiserer gendåb og foragter dermed Guds løfter i dåben. Han udviser imidlertid ikke bare total nådemiddelforagt, men han tillader sig endda at anvende dåben blot som en test på, om mennesker vil være hans disciple – ikke Jesu disciple. Mange oplever et stærkt pres fra Hedegaard om at lade sig gendøbe.

På spørgsmålet om, hvorfor en pige med solid folkekirkelig baggrund skulle gendøbes efter blot to dage på Powerskolen, svarer Hedegaard: "Dåben var derfor en test på, hvor alvorligt hun mente det." Hvad skulle testen bevise? "At hun var seriøs med at komme og arbejde her" (KD 20.10.2004).

Sekterisme

Det er påfaldende, at Hedegaards foredrag er en stor iscenesættelse af ham selv. Det er ham selv og hans egne bedrifter, der hele tiden sættes fokus på. I stedet for at gøre mennesker til Jesu disciple, gør han dem til sine egne disciple: 70 mennesker, hvoraf mange har sagt deres arbejde op, solgt deres huse og er flyttet til Gørløse. Det er et typisk sekterisk træk, der i sig selv bør få alarmklokkerne til at ringe.

Desuden er det bemærkelsesværdigt, at eleverne på Powerskolen åbenlyst isoleres fra deres netværk i en sådan grad, at de ikke engang må benytte deres mobiltelefoner i de tre måneder, de går på "bibelskolen". Herom udtaler Hedegaard: "Når de unge kommer her er de et produkt af deres opvækst. De er helt smadrede. I den bedste mening forsøger deres forældre eller andre at få kontakt med dem, men hver gang de ringer, får de afleveret et eller andet negativt budskab af frygt, som er nok til at ødelægge det positive, som sker med Guds ord her. Derfor siger vi til de unge, at de skal slukke deres mobiltelefoner i tre måneder" (KD 20.10.2004).

Fremgangsteologi – vejen til rigdom og magt

"Jeg har i et syn set et slot og et fly, som landede ved siden af. Det betyder for mig, at alle vi medarbejdere snart kommer til at flytte til et slot, hvor vi så får hovedkontor. Det var på grund af dette syn, at jeg begyndte at tage flycertifikat, for vi skal også have vores eget fly", udtaler Hedegaard (KD 20.10.2004).

Fremgangsteologer lader sig tydeligvis styre af deres egne drømme om lykke og succes. Deres egne drømme og fantasier forveksles med syner og åbenbaringer fra Herren. Når de tror, det er fra Herren, så er det fra Herren. De forestiller sig, at hvis de bare tror positivt, vil det også blive opfyldt. Når det kommer fra Herren, er der ingen, der kan stille spørgsmålstejn ved det. Sådan stiver fremgangsteologer deres egen autoritet af ved Guds egen autoritet!

Typisk for fremgangsteologien er forestillingen om stor rigdom. Det er en lykkereligion. Hvis du ikke kører i en Jaguar og har eget privatfly, er det ifølge fremgangsteologien din egen skyld. Gud ejer hele herligheden og vil give dig alt. Du skal blot tro det. Hvis du altså ikke er rig, skyldes det manglende tro i dit liv.

Virkelighed og illusion

Der er forskel på at tro, at Gud kan helbrede, og at han helbreder hver eneste gang, der bliver bedt for en syg.

Der er forskel på at betragte sygdom som et vilkår ved menneskelivet, og at betragte sygdom som udslag af dæmoni.

Der er forskel på at bede for en syg, og at foretage eksorcisme på den syge.

Der er forskel på at tro, at man er helbredt og virkelig at være helbredt.

Der er forskel på, om Guds ånd uddeler nådegaver og på, at fremgangsteologer skaber mirakelmagere.

Der er forskel på at tro, at man har fået en nådegave, og virkelig at have fået den.

Der er forskel på at forvente en herlighed i det fuldkomne gudsrige, og på at agere som om herligheden allerede begynder her.

Der er forskel på sund teologi og usund fremgangsteologi.

Roar Lavik f. 1963

Cand.theol. 1989. Sognepræst i Maarum og Græsted.

Guds almægtige omsorg for sit skaberværk

"Vi tror på Gud Fader, den almægtige, himmelens og jordens Skaber." Sådan bekender vi vores tro på Faderen. I de foregående artikler har jeg beskrevet Gud Faders skabelse af himmel, jord, planter, dyr, mennesker og engle. I denne artikel vil jeg forsøge at behandle ordene: "Gud Fader, den almægtige" og hans omsorg for sit skaberværk.

Hvis Gud trak sig tilbage fra verden, ville den øjeblikkeligt forsvinde sporløst. Når det i skabelsesberetningen fortælles, at Gud hvilede på den syvende dag, betyder det kun, at Gud er færdig med at skabe himmel og jord. Gud hviler fra skabelsen, men ikke fra at opretholde, hvad han allerede har skabt, ikke fra at have omsorg for skaberværket og være med i alt, hvad der sker fra den mindste bakterie til den største stjernegalakse.

Det faldne menneske har meget vanskeligt ved at fatte, at den almægtige og gode Gud skulle være med i alt, hvad der sker i denne verden. Fra vores vinkel virker verden omkring os mere som kaos end som Guds almægtige og omsorgsfulde ledelse af verden. Derfor underviser Guds ord os i dette emne:

Derfor siger jeg jer: Vær ikke bekymrede for jeres liv, hvordan I får noget at spise og drikke, eller for, hvordan I får tøj på kroppen.

Er livet ikke mere end maden, og legemet mere end klæderne? ^{v26} Se himlens fugle; de sår ikke og høster ikke og samler ikke i lade, og jeres himmelske fader giver dem føden. Er I ikke langt mere værd end de? ^{v27} Hvem af jer kan lægge en dag til sit liv ved at bekymre sig? ^{v28} Og hvorfor bekymrer I jer for klæder? Læg mærke til, hvordan markens liljer gror; de arbejder ikke og spinder ikke. ^{v29} Men jeg siger jer: End ikke Salomo i al sin pragt var klædt som en af dem. ^{v30} Klæder Gud således markens græs, som står i dag og i morgen kastes i ovnen, hvor meget snarere så ikke jer, I lidettroende? ^{v31} I må altså ikke være bekymrede og spørge: Hvordan får vi noget at spise og drikke? Eller: Hvordan får vi tøj på kroppen? ^{v32} Alt dette søger hedningerne jo efter, og jeres himmelske fader ved, at I trænger til alt dette. ^{v33} Men søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift. ^{v34} Så vær da ikke bekymrede for dagen i morgen; dagen i morgen skal bekymre sig for det, der hører den til. Hver dag har nok i sin plage (Matt 6,25-34)

Målet for Guds omsorg er universet i sin helhed: *Han er forud for alt, og alt består ved ham.* (Kol 1,17). Men målet er også de enkelte ting, som hver for sig er en del af hele universet: Planterne

(Matt 6,28-30), dyrene (Matt 6,26) og menneskene: *Heller ikke lader Gud sig tjene af menneskehænder, som om han trængte til noget. Det er ham, der giver alle liv og ånde og alle ting; og af ét menneske har han skabt alle folk og ladet dem bosætte sig overalt på jorden og fastsat bestemte tider og grænser for, hvor de skal bo* (ApG 17,25-26). Men frem for alt er kirken målet for Guds omsorg: *Han er hoved for legemet, kirken. Han er begyndelsen, den førstefødte af de døde, for at han i alle ting skulle være den første* (Kol 1,18).

Nogle indvender, at den guddommelige omsorg er til besvær for Gud, og at der tages alt for meget hensyn til de små ting på bekostning af de store. Men dette argument ophæver selve gudsbegrebet. Det ville jo forudsætte, at den almægtige og alvidende Gud skulle måles med menneskelig målestok. Men i vores begrænsede verden er det netop en fejl, vi ustandseligt gør, når vi taler om den almægtige Guds omsorg for verden. Det er som om, vi ikke gør os klart, at almagt virkelig betyder AL MAGT! Vi glemmer ustandseligt, at Gud har omsorg for sine børn: *Men på jer er selv alle hovedhår talt* (Matt 10,30, jf. Matt. 6, 25-32).

Spørgsmålet om hvorvidt Guds omsorg rækker til selv de ringeste dyr (bakterier og vira) besvares med Kol 1,17. Når Paulus siger, at alt består ved Kristus, betyder det ALT! Gud har skabt selv den mindste encellede organisme, og Gud har omsorg for den mindste amøbe og bakterie.

Konklusionen bliver, at dersom det ikke er forkert og vanærende for Gud at skabe selv de mindste ting, så er det heller ikke vanærende for Gud at opretholde dette skaberværk gennem sin ustandselige omsorg.

Og alt, hvad der sker i himmelen og på jorden, tjener til at opretholde disse ting:

Vi ved, at alt virker sammen til gode for dem, der elsker Gud, og som efter hans beslutning er kaldet. (Rom 8,28)

Ikke kun de store linjer i planeternes bevægelse i universet eller de røde tråde i historiens forløb, er underlagt Guds forståelse og styrelse, men også det mindste omkring det enkelte menneske. Ikke en fregne, ikke et hår, ikke en hændelse omkring et menneske, uden det er en del af Guds omsorg og styring.

Guds omsorg og synden

Når det gælder spørgsmålet om Guds virke ved menneskers og engles handlinger, skelnes der mellem de onde og de gode handlinger. Hvad angår de onde handlinger konstaterer Skriften:

- 1) Gud vil ikke nogen ond handling.
- 2) Gud hindrer gang på gang, at onde handlinger finder sted.
Jf. Sara der nær var blevet gift med en fremmed konge, fordi Abraham havde sagt, at hun var hans søster (1 Mos. 20,1 ff.).
- 3) Gud vender den synd, som sker, fra dens onde resultat til noget godt. Jf. Josef, der pga. brødrenes ondskab havner i Egypten, men det hele blev til liv for familien (1 Mos 50,20).

Man bliver ikke til en maskine, fordi man har sit liv i Gud, i hvem man lever og ånder. Man er fortsat et moralsk væsen med en fri vilje. Man står altså til ansvar for Gud med sine handlinger, selvom disse handlinger ikke kunne udføres uden, at Gud gav evnen til det. Det forbliver dog ubegribeligt, hvordan det er muligt, at mennesket kan gøre synd, når Gud ikke vil synden, samtidig med at det er Gud, der med sin almagt og omsorg virker alt i alle.

Lidt i samme boldgade er også spørgsmålet om, hvorvidt de hændelser, der sker i verden, absolut må ske, som de sker, eller om de evt. ville kunne være sket på en anden måde, dersom der havde foreligget andre omstændigheder. Altså: Er hændelserne fastlagte på forhånd, eller er det mere eller mindre tilfældigt, hvad der sker i verden? Ville en naturkatastrofe f.eks. kunne være undgået helt eller delvist, hvis man havde båret sig anderledes ad fra begyndelsen?

Både nej og ja. Vi må fastholde, at på grund af Guds absolutte omsorg for verden er der intet, der sker, uden at det forud er bestemt af Gud. Men set fra menneskers synsvinkel må vi også være kloge nok til at indse, at konkrete ting kunne være gjort, og dermed kunne der være taget nogle forholdsregler, som havde medført et andet forløb af f. eks. en naturkatastrofe.

For at forstå denne dobbelthed, kan vi se på hændelserne omkring Guds frelsesplan, da han sendte Jesus til jorden:

- Det var på forhånd besluttet,
- ... at en jødisk pige skulle være mor til frelseren, og at han skulle hedde Jesus (Matt 1,22-23).
- ... at Jesus skulle fødes i Betlehem (Matt 2,5).
- ... at den lille familie skulle flygte over hals og hoved til Egypten (Matt 2,15).
- ... at Jesus skulle vokse op i provinsbyen Nazareth (Matt 2,13).
- ... at Jesu komme skulle proklameres ved Johannes (Matt 3,3).
- ... at Jesus som voksen skulle bosætte sig i Kapernaum (Matt 4,14-16).
- ... at Jesu tjeneste bl.a. var at helbrede syge (Matt 8,14-17).
- ... at Jesus skulle have et mildt og selvopofrende væsen (Matt 12,17).
- ... at Jesus skulle prædike i lignelser (Matt 13,35).
- ... at Jesus skulle ride ind i Jerusalem på et æsel palmesøndag (Matt 21,4).
- ... at Jesus skulle forrådes for tredive denarer (Matt 27,9).
- ... at Jesu klæder skulle deles mellem soldaterne ved lodkastning (Joh 19,24).
- ... at Jesus på korset skulle tilbydes malurt at drikke (Sl 69, 22 og Matt 27,34).
- ... at Jesus skulle dø mellem røvere (Es 53,12).
- ... at Jesus på korset skulle forlades af Gud (Sl 22,2).

... at Jesus skulle have et spyd i hjertet i stedet for at få knust benene (Joh 19,36-37).

... at Jesus skulle begraves under de særlige omstændigheder, han blev (Es 53,9).

... at Jesus skal leve evigt. Altså opstå fra de døde (Sl 72,17 og Es 9,6-7).

Vi kan konkludere, at set fra menneskers synsvinkel er Jesu liv en lang række af tilfældige – og mange gange – smertefulde og kaosagtige tildragelser, der flettes ind i hinanden. Men fra Guds side er alt i mindste detalje planlagt på forhånd.

Sådan var Jesu liv, og sådan er vores liv: planlagt på forhånd. F.eks. forudsiger Jesus Jerusalems ødelæggelse (Matt 24,1 ff.). Han forudsiger også, at Peter skal tjene Jesus på en vej, han ikke selv havde planlagt, og at han skal korsfæstes (Joh 21,18-19). Og Agabus forudsiger, at Paulus vil blive arresteret og blive anbragt blandt hedninger (ApG 21,11).

Nu må vi dog ikke fortabe os i fatalisme (den tro, at alt er forudbestemt). Jesus advarede f.eks. Judas mod hans forræderi, hvilket viser, at det ikke var med Guds vilje, at Judas forrådde Jesus, selvom det var en afgørende del af den vej, Jesus måtte gå for at frelse denne verden.

Man kan sige, at pga. Guds omsorg for verden, sker intet fra Guds side, uden at det er nødvendigt. Men set fra menneskers vinkel, sker alle ting frit og tilfældigt her i verden. Begge disse måder at se hændelserne på, fremgår af Skriften. Og vi må holde fast ved dem for at den kristne tro skal forblive fri fra – på den ene side ateisme: forestillingen om, at hændelser opstår uden Gud. Og på den anden side fatalisme: forestillingen om, at uanset, hvad jeg foretager mig, så er resultatet på forhånd bestemt af Gud.

Vi lærer aldrig at forstå forholdet mellem Guds ledelse og det ondes virksomhed i verden. Det var Guds ledelse, at Jesus skulle

Johnny Søndberg-Madsen f. 1953

Cand.theol. 1986

Sognepræst i Torslev og Østervrå, Vendsyssel

frelse verden, og dette var aldrig sket, uden at det onde havde forrådt Jesus for 30 denarer. Vi forstår ikke forholdet mellem disse to ting, fordi Gud aldrig medvirker til det onde. Men vi kan lære, at vi helt og fuldt er i Guds hånd og plan. Vi kan lære, at når Gud har tal på vore hovedhår, så har han omsorg for os helt ned til den mindste detalje. Dermed har vi lært, at der ikke sker det mindste, uden det er kors, prøvelser og skole, Gud lægger hen til os.

Hvad er korsets dybeste mening?

Jesus bar sit kors for at frelse os fra... ja, fra hvad? For at frelse os fra os! Frelse os fra den gudsfjendske og selvhjulpne natur, vi er født med. For at frelse os fra uviljen til at have med Gud at gøre. Og når Gud sender os kors på vores vej, er formålet at tugte, hjælpe, vejlede til den frelse, Jesus skænker ved sit kors. Korsets dybeste mening er at frelse os fra os selv. Derfor er det en selvfølge, at korset gør ondt. Korset dræber nemlig selvlivet, fordi vi skal leve i Jesus – være afhængige af ham og ikke os selv.

Den Gud der har tal på vore hovedhår, har også tal på alt, hvad der møder os på vor vej. Enhver smerte, enhver modgang, enhver ydmygelse, ja, enhver situation er noget Gud lægger foran os, fordi Gud vil, vi skal blive mere og mere afhængige af frelsen i Jesus. Næste gang, du møder noget, der gør ondt, skal du opfatte det som et kors, Gud sender dig. Måske har du ofte gjort din vej så bred, at du kunne komme uden om korset. Men det er ikke tanken med et kors. Bliver vi f.eks. uretfærdigt behandlet er det nærliggende for os mennesker, at vi stille og høfligt kræver vores ret. Men Jesus vil det anderledes. Han taler om at vende den anden kind til, når nogen vil os noget ondt. Han siger også, at hvis en eller anden vil lave retssager for at få vores kjortel, skal vi stoppe det hele, inden det sættes i gang, og også give kappen væk (Matt 5,39-40). Guds ord taler om at vi skal velsigne fjen-

derne, bede for forfølgerne og give vores fjende, hvad han har brug for. Hvorfor? Fordi det er et vidnesbyrd om Guds omsorg for de uværdige, og fordi en sådan adfærd dræber selvlivet og gør os afhængige af Jesus.

Derfor: Enhver af os har i vores hverdag fået mange kors, Gud har lagt hen til os. Er vi tro i de små og store ting, Gud møder os med i hverdagen, og bærer vi lydigt disse kors til hans ære – går på den smalle vej, hvor vi ikke kan komme udenom korsene – da vil det for det første være til velsignelse for andre, når de ser, den almægtige Guds omsorg, tålmodighed og godhed afspejlet i os. Men det vil for det andet også blive til velsignelse for os selv, fordi det altid er til velsignelse af være lydige mod Guds vilje. Det styrker troen. Det giver os et bedre kendskab til Jesus, Frelseren. Og som Jesus selv siger det:

Jeg er den gode hyrde. Jeg kender mine får, og mine får kender mig. (Joh 10,14)

Således bliver det muligt at leve fredfyldt og i tillid til den almægtige Guds omsorgsfulde ledelse i en hverdag, der ikke altid går, som jeg vil det. Man har tillid til, at det går, som Gud vil det, og det kan troen hvile i.

Den Gud, der har skabt den mindste bakterie og som har klædt markens blomster på, har også skabt dig, din hverdag og livsvej. Og hans eneste formål er at lede dig til de boliger, han har beredt for dig, og som han glæder sig til at vise dig. Tak ham for dette! Hold tålmodigt ud på den smalle vej til det evige fredsrige, hvor der ikke skal være et eneste kors. Den almægtige Gud Fader har omsorg for dig.

Giv dig nu helt til Jesus!

I dag vover mange prædikanter ikke at sige det. De er så bange for at blive beskyldt for ikke at være rigtig lutherske. Efter deres tankegang er der ingen, der giver sig selv helt til Jesus. Det er der dybest set ingen, der kan. Det helhjertede i forholdet til Gud hører ikke denne faldne jord til. Troen får vi heller ikke gennem noget af det, vi kan præstere. Den kommer af det, som høres, og den er en Guds gave.

Kaldet forstummer

Denne tankegang har langt på vej kvalt den gamle vækkelsesforkyndelse, der satte tilhørerne i gang med at give hjertet til Jesus. Luthersk Missionsforenings Højskoles første forstander var en af foreningens stærkeste evangelieforkyndere, men han lånte også røst til kaldet: Der må vælges! Giv mig dit hjerte, min søn! I mit indre øre kan jeg endnu høre ham citere en af slutreplikkerne fra Henrik Ibsens Brand: Hvad du er, vær det helt, ikke stykkevist og delt! Kampen for det helhjertede var aldrig noget, han lagde bag sig hverken i sit eget liv eller i sin forkyndelse. Det gjaldt også i forhold til tjenesten: Halvhjertet tjeneste trætter!

Mere luthersk end Luther

Faren for en luthersk forkynder er at blive mere luthersk end Luther! Det bliver man, hvis man skærer det væk, som umiddel-

bart synes at modsige kærnen i hans forkyndelse. Som eksempel kan nævnes hans store Galaterbrevskommentar, der er skrevet efter at Luther var kommet til fuld evangelisk klarhed. Det er et af reformatorens vigtigste skrifter, og en fremragende lutherforsker som Carl Fr. Wisløff gav udtryk for, at det er et af de skrifter, man skal læse, hvis man virkelig vil vide, hvad Luther står for.

Galaterbrevskommentaren har en evangelieforkyndelse, som brænder igennem med enestående fylde og kraft. Der tales så forløsende og frigørende, at kristne til alle tider vil vende tilbage til dette skrift i kampen for at blive løst fra loven. Men samtidig står der ikke helt lidt om sejr over synden, gode gerninger og et helligt liv. Hvad der siges i den forbindelse lyder sjældent eller aldrig i vore sammenhænge. Det er ulykkeligt. Det er nemlig denne side af Luthers forkyndelse, der på en særlig måde fører vækkelsen ind over os.

Helt med Herren

Men er Luther så afgørende? Det er han på ingen måde, hvis det, han siger, ikke stemmer overens med Bibelen. Men det er netop, hvad det gør. Tag som eksempel 2. Krønikebogs beretning om kong Asa (2 Krøn 14-16). Han og hans samtids gudsforhold drejer sig om at forholde sig helhjertet. Der blev vækkelse i Israel, fordi han selv og hans folk søgte Gud af hele deres hjerte,

og han lod sig finde at dem. Ja, Asas hjerte var helt med Herren. Først til sidst indfanges Asa af den synlige virkelighed og lader den blive bestemmende. Det er dybt smerteligt, for Herrens øjne skuer omkring på hele jorden, og han viser sig stærk til at hjælpe dem, hvis hjerte er helt med ham.

Begge sider

Det er sandt, at hjertet er det mest bedrageriske af alt. Det er også sandt, at der ingen er, der søger Gud. Det skal en forkyn-der lægge røst til, men han skal også tale om Asa og folket, der omvendte sig til Herren og fik gjort op med afguderne. De fandt ind i det helhjertede forhold til Gud, hvor deres hjerte var helt med ham. Forkyn-deren skal formidle et kald til at følge i deres spor.

En luthersk og roseniansk forkyndelse uden den bredde, som findes hos dem, resulterer i en teoretisk kristendom, der fører tilhørerne ud på et sidespor blotet for oplevelser og erfaringer i livet med Gud. Troen bliver et spørgsmål om rigtige meninger, holdninger og svar. Kristendommen bliver noget overtaget, som mange efter nogen tid forlader, fordi der ikke er indre dækning i deres eget liv.

Det personlige møde med Jesus

Det er værd at lægge mærke til, hvor dybe spor det personlige møde med Jesus har sat hos Paulus. Ved to helt afgørende begivenheder vender han tilbage til det. Det gør han, da han skal forsvare sig over for det jødiske folk og senere, da han står over for Agrippa. Gribende skildrer han, hvordan han har mødt Jesus selv. Han fik et himmelsk syn, han ikke kunne være ulydig imod.

Men vi skal vel ikke bygge vort liv på, hvad vi oplever og erfarer? Det skal vi ikke, men for mange lutheranere i vore sammenhænge er det heller ikke den største fare! Nogle har endog fået den fejlagtige opfattelse, at det gælder om at føle, opleve og erfare mindst muligt!

Men alt liv giver sig nu på en eller anden måde udtryk. Det gælder også på det åndelige område. En forkyndelse, der ikke hjælper tilhørerne ind i et liv sammen med Gud, kan der siges meget godt og rigtigt om, men den forfejler alligevel sit mål.

Hans Erik Nissen f. 1938
Cand.theol. og pensioneret
højskoleforstander

Vore vejledere

Lina Sandell var en stille, indadvendt, men viljestærk natur. Få har som hun levet sig ind i den rosenianske forkyndelse. Hun gjorde det i denne forkyndelses fylde. Derfor er vækkelsestenen med i hendes sange: Lev for Jesus! Det er livet! Giv dig helt! Thi så han vil det. Virk med det pund, som af Herren du fik. Hjælp mig ej at leve selvskhedens liv. Brug mig, Herre, brug mig, blot jeg helt er din.

Et menneske med et sådant hjerte kan Gud føre ind i et rigt liv med sig selv. Det gælder både i forhold til tjenestens smerte og dens ubeskrivelige glæde - og mest af alt: Troens dybe enhed og liv med Herren. Der er jo tale om et gensidigt forhold. Det rummer en dyb hvile, men er aldrig stillestående. Selvhengivelsen til Jesus er ikke noget, man bliver færdig med. Der er tale om en stadig kamp, men hvor er sejren forunderlig: Det er ikke længere mig, der lever, men Kristus lever i mig! Det betyder, at jeg er frelst og løst fra mit syndige selv, og at det jeg, som er i mig ikke længere er syndens jeg men Kristus!

I deres spor

Da ser du himmelen åben, og da er det ikke et spørgsmål, om du skal fortsætte med at være en kristen. I stedet spørger du: Hvornår skal du se ham? Men i din længsel er du ikke overladt til dig selv. Indtil du skal se ansigt til ansigt, vil han ved sin ånd tage dig ved hånden og føre dig ind i sin frelsesrigdom og fylde. Gennem den overøser han dig med nåde. Han gør det gennem sit ord. Her træder han helt hen til dig og lader dig fornemme sit eget nærvær. Det er hans nådefulde svar på din hengivelse. Du er berørt af Gud, omsluttet og gennemtrængt af lyset fra ham, der er lysets kilde. Ja, han er selve lyset. I det lys skal du vandre i evighed, og du får lov til at begynde allerede her.

Puls og nerve i forkyndelsen

- til eftertanke for prædikant og tilhører.
Carsten Skovgaard-Holm
LogosMedia
150 sider, kr. 148,00

LMs landsstyrelse nedsatte i efteråret 2003 et udvalg til eftersyn af forkyndelsen i LM. Forfatteren til denne bog var en af de fem i udvalget. Udvalget opfordrede Carsten Skovgaard-Holm til at skrive denne bog. Derfor er det vist ikke forkert at konkludere, at denne bog ligger på linie med det, udvalget kom frem til.

Pulsen er den rytmiske udvidelse der forekommer, i blodårerne ved hvert hjer-teslag. I overført betydning taler man om at tage pulsen på noget for at finde ud af, hvad der foregår og hvad der er det fremherskende.

Nerver er trådlignende udløbere, der udgår fra en samling af nerveceller, og

som overfører signaler om sansning og bevægelse mellem centralnervesystemet og den øvrige del af kroppen. I overført betydning kan man f.eks. tale om at nerven i den lutherske opfattelse er at Skriften alene er højeste autoritet. Nerven er det væsentlige og kernen i noget.

Titlen på denne bog er meget rammende for dens indhold. Som en levende krop har puls og nerver, således har forkyndelsen det også. Vel at mærke hvis den, der taler, taler med Ord fra Gud (1 Pet 4,11). Jesus siger: "Det er Ånden, som gør levende, kødet gør ingen gavn. De ord, jeg har talt til jer, er ånd og liv." (Joh 6,63) og Hebræerbrevets forfatter siger: "For Guds ord er levende og virksomt og skarpere end noget tveægget sværd; det trænger igennem, så det skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjertets tanker og meninger." (Hebr 4,12).

Guds Ord er levende, mægtigt, virksomt, skarpt, som en hammer, det er lægedom, det nedbøjer, det oprejser, det dræber, det gør levende. Alt dette og mere til fordi det er Gud selv, der kommer til os og er i det Ord. Derfor kan vi ikke læse, studere og grunde nok over, hvordan dette Ord formidles.

Dette er fuldt bevidst for Carsten Skovgaard-Holm og løber som en rød tråd

igennem alle afsnit i bogen. C. O. Rose-nius' kendte ord er rammende for det forfatteren peger på igennem hele bogen:

"Det er dybest set forsømmelsen af at bruge Guds Ord, der er skyld i al åndelig elendighed, både i kirken og i den enkeltes liv. At bruge Guds Ord flittigt og på den rette måde er kilden til al åndelig velsignelse."

Bogen består af 10 kapitler: *Budskabet fra Gud, Prædikanten og Gud, Prædikanten og tilhørerne, Kristus som den røde tråd, Forkyndelse til vækkelse, Formaning og undervisning, Aktuelle udfordringer i LM, Rekruttering af prædikanter, Hyrdeansvar og tilsyn og Det lokale åndelige ansvar.*

Godt nok kommer vi rundt om mange og store emner i bogen, men alligevel er den ikke overfladisk. Selv om der blev skrevet tykke bøger om hvert emne så kom man alligevel ikke til bunds. Det er nemlig livet med Gud, bogen drejer sig om og det liv bliver vi ikke færdige med, for det er et rigt liv. Forfatteren viser, peger på og åbner vort sind og øjne for, hvordan dette liv kan udfolde sig i menigheden under Guds Ord og nåde. Livet med Gud er rigt og mangfoldigt.

Jeg synes virkelig Carsten Skovgaard-Holm har fingeren på *pulsen* i afsnittene

Det gælder livet

Carsten Skovgaard-Holm

LogosMedia

175 sider, kr. 148,00

om *Aktuelle udfordringer i LM og Rekruttering af prædikanter*. Disse afsnit må læses flere gange af prædikanter og ledere i vore lokale afdelinger, kredse og frimenigheder. Her er stof til eftertanke og om nødvendigt til efterfølgelse.

Vore dages klassiker om forkyndelsen er C. F. Wissløff: *Ordet fra Guds mund*, 1962. Der må igen og igen skrives bøger om forkyndelsen for hvert nyt slægtled. Det specielle ved *Puls og nerve i forkyndelsen* er, at den også omfatter menigheden og dens liv, som er tilhører til forkyndelsen.

Bogens grundsyn på lov og evangelium er helt på linie med bogen: *Ordet fra Guds mund!*

Bogen må være obligatorisk læsning for alle prædikanter og ledere og helst også for alle andre tilhørere i vore forsamlinger.

Bogen anbefales meget varmt!

Dette er en bog om den kristne etik og moral.

Etik er den teoretiske begrundelse for morallæren, dvs. reglerne for hvad der er godt og ondt, rigtigt og forkert, hvad der er den rette livsførelse.

Moral er opfattelsen af hvad der anses for rigtigt med hensyn til vor handle- og tænkemåde.

Vi er som kristne ikke overladt til hver især at finde ud af hvad der er godt og ondt, rigtigt og forkert, sandt og falsk og heller ikke til at finde ud af hvad begrundelsen er for dette. Skulle vi det, så var det egoismen og tidsånden, som kom til at bestemme og dirigere vore liv.

Bogen giver værdifuld vejledning ud fra Guds Ord. Ikke sådan at vi får en facitliste og et skema vi kan følge i alle tænkelige situationer, vi kommer ud for. Men vi får en sund, afbalanceret, nuanceret og sand vejledning ud fra Guds Ord. Bogen ånder af tillid til Guds Ord. Det er ikke de letkøbte løsninger, der peges på, for det at være kristen er *liv*, som skal leves med Jesus, Guds Ord og Ånd. Det er kamp, sejr, nederlag, syndserkendelse, tilgivelse, tårer, fornyelse osv. Denne bog er et godt redskab for dette liv. Det gode liv.

Forfatteren har fingeren på pulsen og ved, hvad der rører sig medierne, tiden

og imellem folk. Derfor er bogen ikke teoretisk, men i allerhøjeste grad praktisk. Den omhandler vort liv, vore tanker, motiver og handlinger som Guds børn. Hovedafsnittene i bogen er: *Tro er liv, Falsk lære, Materialisme, Seksualisme, Stolthed, Tidens tidspres, Fremtid og håb*. Hvert hovedafsnit er opdelt i flere underafsnit. Det gør at man meget let kan finde tilbage for at opfriske ting i bogen.

Bogen er tankevækkende. Den giver en god analyse af tiden set med troens øjne ud fra Bibelen. Hvor langt ud er vort folk kommet? Hvor langt ud er kirken kommet? Hvor langt ud er vi selv kommet? Bogen er et opråb til stressede kristne. Og det bliver vi let i den malstrøm, vi lever i. "Travle vandrer, stands en liden stund. Iblandt tusind røster her, lyder hans, som dig har kær."

Tag tid til at læse denne bog. Den er det værd. Du er det værd.

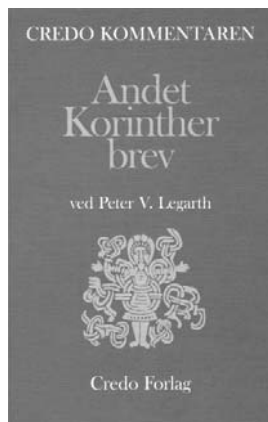
Andet Korintherbrev

Credokommentaren

Peter V. Legarth

Credo Forlag, 2004

404 sider. Pris: 450 kr.

I Credo forlags følgebrev står der at læse følgende: "Credo-kommentaren er en bibeltro, faglig solid og samtidig folkelig serie af kommentarer til Bibelens bøger. Kommentaren til 2. Korintherbrev er ingen undtagelse i det stykke...Sproget er tilgængeligt og flydende for de fleste."

Jeg er *enig*, når det gælder det faglige indhold og bibelsynet. Man imponeres over den sproglige og teologiske indsigt, Legarth har. Det er herligt at læse en bibelkommentar, hvor hver side emmer af tillid og kærlighed til Guds ord. Der er heller ingen tvivl om, at forfatteren gennem sit grundige arbejde får nogle dybder med. Følgebrevet taler også om at få nogle aha-oplevelser. Dem fik jeg en

del af. Og vel at mærke aha-oplevelser, der ikke bare talte til mit intellekt, men også var tros-styrkende. Der var virkelig nogle vanskelige steder, han fik udlagt på en troværdig måde, og på en måde, så Jesus blev stor for mig. Det er også skønt, at Peter Legarth får bundet budskabet i 2. Korintherbrev sammen med de øvrige Paulus' breve, ja den øvrige del af Bibelens budskab.

Samtidig er der dog nogle afsnit, jeg står lidt spørgende og usikker overfor: Kommentaren bruger naturligvis en del tid på den komplicerede situation i Korinth. Indimellem kan jeg dog godt sidde med et lille spørgsmål: Siger Legarth mere om personerne involveret og den komplicerede situation, end der er tekstmæssigt belæg for? Her tænker jeg især på s.89ff. Måske må man bare lade problemstillingerne stå åbne: Hvem er den/de involverede, og hvad var hans/deres rolle i korinther-menigheden?

Jeg er *uenig* med forlagets følgebrev, når det gælder det folkelige og kommentaren om, at "sproget er tilgængeligt og forståeligt for de fleste". Jeg er akademiker og en stor læsehest, men havde selv problemer med at tygge mig igennem en kommentar, hvor der gennemsnitligt bliver brugt en side på hvert vers.

Legarth hjælper så læseren med en indledning til hvert afsnit og et tilbageblik, dvs. opsamling på afsnittet. Disse afsnit er en god, praktisk hjælp til os stakler, der taber overblikket undervejs.

For os såkaldt almindelige mennesker og fritidsprædikanter egner denne kommentar sig som opslagsværk til enkeltvers. Allerede ved afsnit på 5-10 vers begynder det at knibe med tiden eller med koncentrationen. Skal man f.eks. forberede sig til en prædiken eller forberede sig til bibelkreds, skal man tygge sig igennem adskillige sider med flere noter på hver side, indeholdende en del overvejelser omkring den græske grundtekst og grammatikken. Skal man læse kommentaren fra ende til anden, skal man sætte god tid af til det, og tage få sider ad gangen. Som anmelder måtte jeg studere den grundigt. Det tog mig fire måneder.

Jeg synes, det er ærgerligt, at Credo-kommentaren har udviklet sig fra en kommentar, der nok krævede noget af læserne, men dog var til at læse for den jævne læser, til en kommentar, hvor man skal være teologistuderende, præst eller have rigtig god tid til at *studere*. Heldigvis går kritikken kun på omfanget og niveauet, ikke på indholdet eller på bibelsynet. Hold fast i det!

Udgivet af:
Luthersk Missionsforening
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 91883

Returneres ved varig adresseændring

BUDSKABET 4 | 2005

TEMA | EVANGELISATION I TIDEN